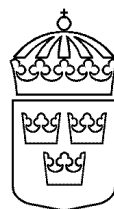

Riksdagens protokoll

2003/04:75

Tisdagen den 2 mars

Protokoll
2003/04:75

Kl. 14.00 – 16.13
18.00 – 19.04

1 § Svar på interpellation 2003/04:279 om väg 73

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Marietta de Pourbaix-Lundin har frågat finansminister Bosse Ringholm om han avser att verka för ett beslut om pengar till väg 73 samt om han avser att i ett sådant beslut ”öronmärka” pengar till väg 73. Arbetet i regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på frågan.

Regeringen beslutade om planeringsdirektiv för den långsiktiga infrastrukturplaneringen den 14 mars 2002. I beslutet angavs att en utbyggnad av riksväg 73 mellan Älgviken och Fors ska ingå i länsplanen för Stockholms län. Länsstyrelsen i Stockholms län redovisade den 4 augusti 2003 sitt förslag till länsplan för perioden 2004–2015. Objektet Älgviken–Fors låg där med byggstart 2009.

Regeringen beslutade om definitiva ekonomiska ramar till länsplanerna den 19 februari i år. I beslutet angavs att Länsstyrelsen i Stockholms län ska inplanera en byggstart för objektet Älgviken–Fors år 2005. Stockholms län tilldelades extra medel under de sex första åren av planperioden för att göra detta möjligt. Regeringen meddelade tillåtlighet enligt miljöbalken till objektet Älgviken–Fors den 26 februari i år.

Sammantaget anser jag att regeringen genom dessa beslut har gjort allt som är möjligt att göra för att få en byggstart av objektet Älgviken–Fors under nästa år.

Anf. 2 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Herr talman! Jag får börja med att tacka för det positiva svaret om väg 73. Jag tolkar det som att det nu äntligen finns öronmärkta pengar för denna väg. Denna väg, Nynäsvägen, vägen till Nynäshamn, är ju en av Sveriges mest olycksdrabbade vägar. Vad jag förstår blir det nu fyrfilig väg, två filer åt varje håll med mitträcke. Det är väldigt bra.

Vägen behövs för Stockholmsregionen och hela Sverige – inte minst kanske för Södertörn. Gotland är väldigt beroende av vägen. De nya medlemsländerna i EU, Polen, Estland, Lettland och Litauen, tror jag kommer att bli ganska berörda av det här. Polen har redan en färja som går till Nynäshamn.

Jag hade kunnat lämna över en hel pärm till Ulrica Messing med mina motioner, mina interpellationer och de frågor som jag har ställt om väg 73 sedan jag kom in i riksdagen 1995. Men det tänker jag inte göra.

Jag skulle egentligen också, herr talman, kunna ropa ”äntligen!” här i dag. Det är dock väldigt många ministrar före Ulrica Messing, socialdemokratiska ministrar, som har åkt omkring och lovat runt men hållit tunt när det gäller väg 73. Men jag känner att kampen är halvt vunnen i dag. Jag känner mig försiktigt optimistisk. Jag kommer, herr talman, att ropa ”äntligen!” när första spadtaget tas, något som jag hoppas att jag blir inbjuden till. Då ska jag ropa ”äntligen!”, för då tror jag verkligen att detta med väg 73 kommer att bli av.

Anf. 3 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Det är roligt att ibland kunna ha interpellationsdebatter där vi är så överens som jag och Marietta de Pourbaix-Lundin är just nu. Nu är alla beslut som krävs för prövning och finansiering fattade. Jag hoppas att både Marietta de Pourbaix-Lundin och jag får chansen att vara med när första spadtaget – äntligen! – ska tas.

Anf. 4 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Herr talman! Jag tror också att det här är den första interpellationsdebatt jag har haft där jag har varit överens med ett statsråd. Vi är helt överens. Då kan vi stå där tillsammans när det första spadtaget tas och ropa ”äntligen!”. Nynäshamnsborna kommer att bli jättelyckliga, för de har ju fört en stor kamp för det här.

Överläggningen var härmed avslutad.

2 § Svar på interpellation 2003/04:305 om utbyggnad av 3 G

Anf. 5 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Åsa Torstensson har frågat mig vad jag avser att göra för att tillse likvärdiga konkurrensvillkor för företag i hela landet vad gäller tillgång till modern informationsteknik och för att tillse att operatörerna lever upp till ingångna avtal vad gäller täckning av 99,98 % av befolkningen.

Jag, liksom Åsa Torstensson, ser hur viktig utbyggnaden av 3 G och satsningen på bredband är för vår landsbygd. Det är också viktigt att man talar om bredband och 3 G i samma andetag eftersom de båda systemen kompletterar, och bitvis konkurrerar med, varandra.

Genom att på lika villkor ge tillgång till modern IT-infrastruktur med hög överföringskapacitet för användare i hela landet skapar vi förutsättningar för nya företag att bedriva sin verksamhet utanför de traditionella storstadsområdena. Ett bra exempel på detta är behoven för biltestverksamheten i norra Norrlands inland. De högteknologiska företag som behöver bättre mobiltäckning där nöjer sig inte i morgon med GSM utan behöver snabbare och mer avancerad överföring än vad som finns i dag.

Utbyggnaden av 3 G är ett mycket stort projekt som berör oss alla på olika sätt. Den finansieras, i motsats till många andra infrastruktursatsningar av den här storleken, helt av marknadsaktörerna. Samtidigt som operatörernas tidsplaner för utbyggnaden av 3 G har påverkats av bland annat den allmänna konjunkturnedgången är 3 G-täckningen i Sverige

redan mycket hög internationellt sett. Vi ser också tecken på att tjänstesektorn börjar utvecklas. Jag är full av tillförsikt inför den utveckling som vi ser framför oss. IT och telekom är framtidsbranscher. Vi ser i dag flera tecken på att det långsamt börjar vända uppåt för branschen igen.

Det leder mig över till den andra delen av Åsa Torstenssons frågeställning. Det gäller de tillståndsvillkor som ligger till grund för utbyggnaden och täckningen, alltså de löften som operatörerna själva gjorde och som var grunden till att just de fick tillstånden.

Under mars–april i år börjar PTS de officiella mätningarna av täckningsgraden. Jag är medveten om att operatörerna inte kommer att kunna svara upp mot tillståndsvillkoren. Men dessa ligger fast. Post- och telestyrelsen kommer att granska vad som ligger bakom förseningarna och bedöma omständigheterna kring förseningarna.

Jag har nyligen gjort stora ansträngningar för att, utifrån gällande tillståndsvillkor, få till stånd ett frivilligt samarbete mellan operatörerna kring såväl mast- och nätindelning som tjänsteutveckling. Dessvärre tvingas jag konstatera att det saknades tillräcklig samstämmighet i branschen för att lyckas med detta.

Regeringen arbetar med att på flera olika sätt driva på tjänsteutvecklingen och innehållsmarknaden. Vi gör insatser via exempelvis Vinnova. Andra exempel på satsningar som regeringen initierat är den IT-politiska strategigruppen och IT-delegationen för offentliga e-tjänster, som båda har till uppgift att stärka Sveriges roll som ledande IT-nation.

Anf. 6 ÅSA TORSTENSSON (c):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka ministern för svaret. Jag skulle kunna fortsätta med att utgå ifrån att denna interpellationsdebatt, liksom den förra, skulle kunna ske i samförståndets tecken.

Jag vill ändå börja med att säga att vi har en diskussion generellt i dag om ett tudelat Sverige där vissa delar är mer heta än andra och där vissa områden har möjlighet att skapa tillväxt av egen kraft på egna villkor. Det har de tack vare att staten i de sammanhangen faktiskt har skött infrastrukturen. Det finns utbildningskompetens. Det finns också både moderna och gammaldags motorvägar. I andra områden är man hänvisad till stöd och bidrag. Dessa kommer i andra, styrda sammanhang där man inte kan ha självbestämmande och skapa tillväxt på sina egna premisser.

Det här gillar inte Centerpartiet, och det här gillar inte jag heller. Ministern är inne på att prata om att det är viktigt att skapa förutsättningar som kan ge lika villkor i hela landet. Därför blir jag något upprörd – inte på det ministern säger utan just på vad marknaden nu säger. De säger det till och med rakt ut. Det är helt uppenbart att man tänker bryta de avtal som är ingångna när man säger att det är dags att se om det finns andra vägar att täcka teknikutvecklingen än 3 G för de delar av befolkningen som finns utanför de områden som är kommersiellt mest intressanta, de största tätorterna. Man kan också höra citat om att det knappast kan ligga i konsumenternas intresse att vi bränner av en massa pengar i onödan.

Jag blir både ledsen och arg på sådana konstateranden. Det innebär att vi fortsättningsvis ska permanenta vissa områden i detta land att vara stöd- och bidragsberoende.

Jag skulle därför vilja återföra frågan till ministern som inte rakt ut ställer krav på marknaden att åstadkomma den utbyggnad som man är satt att sköta via de avtal man har skrivit under tidigare.

Ministern hänvisar till att i motsats till andra infrastruktursatsningar av den här storleken ska detta skötas av marknadsaktörerna. Innebär det att ministern accepterar att marknaden förändrar de villkor som man var överens om vid avtalsskrivandet?

Anf. 7 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Jag delar Åsa Torstenssons beskrivning av och oro för den tudelning vi kan se i vårt land. Det är en tudelning mellan orter som bitvis växer så att det knakar och som därigenom får sina problem med trångt på infrastrukturen och bostadsbrist och andra orter som tappar i befolkningsunderlag och där många av dem som bor kvar vittnar om hur livskraften dräneras från platsen.

Den tudelningen är en verklighet. Vi gör mycket från statens sida och via politiska beslut för att utjämna olikheterna och för att skapa likvärdiga förutsättningar för enskilda människor och för företag. Ett exempel på det är allt det arbete med infrastruktursatsningarna som vi alldeles nyligen har presenterat. Vi tar ett väldigt stort ansvar för vägar och järnvägar, men också för något som vi ska debattera lite senare här i dag i en annan interpellationsdebatt. Det gäller kollektivtrafik i glesbygd och uppköp av flygplansstolar, alltså flygturer, på många av de flygplatser som finns i inlandet. Det är också en viktig infrastruktur. Där har staten ett mycket större ansvar än vad vi har på den avreglerade marknad som IT och telekom ändå är.

Det är en svår balansgång att ha tydliga spelregler så att marknadens aktörer kan fortsätta att utvecklas i en sund konkurrens som gynnar utbudet och som gynnar oss konsumenter, för att man pressar priserna, och samtidigt vara beredd att komplettera de områden av vårt land där marknaden inte har intresse av att bygga.

Det gör vi till exempel med det arbete som PTS just nu håller på med där man tittar på de så kallade 450-tillstånden. Man har gått ut med en förfrågan, och 13 operatörer har visat intresse för att få tillstånd att bygga med den så kallade 450-tekniken. Det är en ny teknik som erbjuder större täckning än vad den gamla 2 G i dag gör i glesbygd.

Det är en viktig satsning, men den ska vi göra vid sidan av de licenser som operatörerna nu har för 3 G.

Vi har inga ambitioner att ändra tillståndsvillkoren. De villkor som operatörerna själva har satt upp har man tävlat om att få. De var utgångspunkt för att licenserna kom till var och en av de operatörerna.

Man satte själv priset, och man gjorde det i en tid då marknaden såg annorlunda ut än vad den gör i dag. Det har jag förståelse för. Men nu har PTS ansvar för att mäta var vi har byggt och hur långt vi har byggt, det vill säga hur många människor vi i dag täcker. Enligt operatörerna är täckningsgraden någonstans mellan 60 och 70 %.

Under mars månad börjar PTS täckningen från söder till norr och från väster till öster. De kommer att ge oss ett bra svar på frågan.

Regeringen har i dag inga planer på att ändra tillståndsvillkoren. Det är de bud som operatörerna själva lagt som ligger till grund för det de ska leva upp till.

Vi har heller inga tankar på att acceptera ett slags infrastruktur i de tätbefolkade delarna av vårt land och en annan, kanske sämre, infrastruktur i de glesbefolkade. Det är inte acceptabelt.

Anf. 8 ÅSA TORSTENSSON (c):

Herr talman! I de sista meningarna var ministern tydligare än vad som står i svaret. Jag uppfattade det så här: ingen annan teknik än den teknik som är överenskommen, det vill säga 3 G i hela landet med utbyggnad i alla delar av landet. Det är vad ministern nu har satt ned foten för och därmed markerat att det är det som gäller.

Jag vill fylla på det som ministern inledde med. Modern teknik är ju en del av förutsättningarna, om det ges rättvisa villkor, att komma undan åtaganden som i efterhand skapar situationer där man måste ge bidrag och stöd i stället för att var och en kan dra sitt strå till stacken på rättvisa villkor. Vi vet att den moderna tekniken med sin större kapacitet är en förutsättning för väldigt många enskilda företagare och enskilda människor att bo kvar ute i bygderna och kanske utveckla sina egna tankar och drömmar om att starta eget.

Det är det som är förutsättningen och drivkraften för att kunna skapa rättvisa villkor utanför de större städerna.

Ministern skriver att tillståndsvillkoren ligger kvar, även om ministern är medveten om att operatörerna inte kommer att svara upp mot vad man har åtagit sig. Min fråga är: Vilka åtgärder kommer ministern att vidta när man inte har uppfyllt de villkor man är ålagd enligt avtalet?

Anf. 9 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Det är framför allt vår tillsynsmyndighet, alltså Post- och telestyrelsen, som har regeringens och riksdagens uppdrag att följa de villkor som ligger till grund för licenstilldelningen.

PTS använder sig först och främst av förelägganden, i andra hand av förelägganden kombinerat med viten. Först ska mätningen göras; sedan går man tillbaka till operatörerna och påpekar var de inte har byggt klart. PTS ger dem en tidsram för när man bedömer att det ska vara färdigbyggt. Därefter gör man en ny mätning.

Med den nya lagstiftning som riksdagen ställde sig bakom den 1 juli förra året som innebär betydligt starkare verktyg för Post- och telestyrelsen att kunna agera och kräva samordning av operatörerna till exempel när det gäller master har myndigheten i dag de verktyg man behöver.

Vi är medvetna om att marknaden i dag ser annorlunda ut än när licenserna delades ut. Det är inget fenomen som vi ser bara i Sverige. Det möter vi i alla länder där man har haft en utdelning av 3 G-licenser. Oavsett om det har varit en skönhetstävling, som i Sverige, eller ett auktionsförfarande har man inte kommit lika långt och inte byggt lika fort som man trodde från början.

Det betyder inte att vi ska sänka ambitionsnivån. Vi får se till att vi bygger i kapp. Målet är detsamma, behovet är lika stort och möjligheterna med ny teknik i framtiden tror jag att vi bara står i framkanten av, när det gäller enskilda personers möjlighet att använda ny teknik och det privata näringslivets möjligheter, men också när det gäller statens möjligheter att organisera tjänster och information till medborgarna på ett mycket effektivare sätt än vad vi har kunnat göra hittills.

Anf. 10 ÅSA TORSTENSSON (c):

Herr talman! Avslutningsvis vill jag tacka ministern för svaren. Jag hoppas att förelägganden och eventuella viten är kännbara så att marknaden väljer att följa de avtal man är satt att följa.

Marknaden ser annorlunda ut, men när avtalet skrevs hade man ungefär samma förutsättningar på konsumentplanet. Konsumenterna finns i hela landet. De finns där även i dag. Verkligheten i Sverige har inte förändrats.

Marknaden borde ha en verklighetsförankring till det man åtog sig. Mycket faller tillbaka på marknads ansvar att fullfölja det man har åtagit sig att genomföra så att vi har modern teknik över hela landet och rättvisa villkor.

Den konsument som finns och som marknaden så ofta vänder sig till i andra sammanhang finns över hela landet och ska ha samma rättigheter oavsett om man bor utanför Stockholm, Göteborg eller Malmö.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Svar på interpellation 2003/04:306 om indragning av tågstopp

Anf. 11 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Anita Brodén har frågat mig vad jag avser att vidta för åtgärder för att se till att förhindra att viktiga tågstopp dras in. Bakgrunden till frågan är att de järnvägsföretag som driver trafik på sträckorna Göteborg–Oslo och Karlstad–Göteborg inte kommer att låta tågen stanna på lika många ställen i Dalsland och Värmland som de tidigare gjort.

Först vill jag framhålla att jag delar Anita Brodéns syn när det gäller tågets betydelse för både arbets- och skolpendling. Möjligheten att bo och arbeta runt om i hela vårt land är viktig för Sveriges utveckling och tillväxt. Det betonas i vårt övergripande mål för transportpolitiken som innebär att just säkerställa en effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgarna och näringslivet i hela landet. Jag vill också nämna riksdagens regionalpolitiska beslut från 2001, där vikten av goda transportmöjligheter särskilt förs fram.

När det gäller den interregionala persontrafiken på järnväg har riksdagen i sitt transportpolitiska beslut från 1998 slagit fast att en av utgångspunkterna ska vara att den ska ske på kommersiella grunder. Detta gäller för alla järnvägsföretag. Järnvägsföretagen fastställer självständigt sitt trafikutbud baserat på marknads behov och efterfrågan. Regeringen har ingen möjlighet att direkt påverka något järnvägsföretags beslut i dessa frågor.

I de fall som Anita Brodén nämner kan regeringen således inte påverka de järnvägsföretag som bedriver kommersiell trafik på de aktuella sträckorna.

Men all persontrafik är inte företagsekonomiskt lönsam för järnvägsföretagen. Därför upphandlar staten också interregional trafik när det är motiverat för att uppnå målen för transportpolitiken. Staten, via Rikstrafiken, satsar stora belopp på att upprätthålla en tillfredsställande transportförsörjning. Ett exempel på sådan upphandlad trafik är nattågstrafik.

ken till Norrland. Det är Rikstrafiken som bedömer förutsättningarna för staten att upphandla trafik som är transportpolitiskt motiverad.

Prot. 2003/04:75
2 mars

Anf. 12 ANITA BRODÉN (fp):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka infrastrukturminister Ulrica Messing för interpellationssvaret. Bakgrunden till interpellationen är den förtvivlan och den oro som man just nu upplever på flera orter i Dalsland och i Värmland.

I Ulrica Messings svar kan jag ändå urskilja en förståelse för tågets betydelse för arbets- och skolpendling, och statsrådet hänvisar också till det regionalpolitiska beslutet 2001. När detta är så uppenbart ter det sig märkligt att regeringen inte i de statliga direktiven lägger in regionalpolitiska aspekter.

Statsrådet nämner att staten via Rikstrafiken söker upprätthålla en tillfredsställande transportförsörjning. Eftersom Rikstrafikens uppgift är att göra upphandlingar i konkurrens hamnar vi i något slags moment 22-läge. De regionalpolitiska aspekterna kommer här inte med.

I de aktuella fallen handlar det om att förkorta restiden för personer som åker hela sträckan, och det handlar om ca 20 minuter mellan Karlstad och Göteborg. Morgontåget söderut skulle i så fall inte kunna ta med sig de ca 70 personer som dagligen går på vid de olika järnvägsstationerna. Det kan för mig tyckas kommersiellt svårmotiverat.

Jag har själv färdats på de aktuella sträckorna för att bilda mig en egen uppfattning. Långa inbromsningar och långsamma starter gjorde stoppen onödigt långa. Jag har nu lärt mig att en uppgradering av lokparken kan förkorta dessa moment. Det behöver inte handla om X 2000-lok, utan det kan finnas ett mellanläge.

När jag färdades upplevde jag också att det plötsligt blev stopp mitt ute på järnvägen då vi tvingades invänta mötande tåg. Det är inte ovanligt med dylika stopp, och det kan innebära upp till 15 minuter med dessa extra stopp.

Jag har även fått reda på att när man når Göteborgs central tvingas man många gånger också invänta tåg.

Genom att råda bot på detta kan man spara in tid. Man hinner dessutom göra dessa snabba stopp vid de orter som nu hotas med att mista denna viktiga pulsåder.

Anf. 13 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Det som Anita Brodén beskriver, problemet kring färre turer, är naturligtvis en verklighet för väldigt många kvinnor och män som pendlar till arbete eller utbildning. Ju färre turer det finns, desto svårare är det att pendla. Jag inser att det kan komplicera möjligheten för många att bo på en ort och arbeta på en annan.

Vi följer hela tiden tågoperatörernas turer runtom i vårt land när de upprättar tabeller. Det finns alltid en möjlighet att upphandla trafik utanför de tidtabeller som till exempel SJ har, när man har monopol på en sådan sträcka, om det bedöms att det finns ett samhällsintresse för det. Så gör många länstrafikbolag. De kompletterar de nationella stråken och turererna med regional trafik, interregional trafik eller trafik mellan två län, vilket också ökar möjligheten för människor att pendla.

Svar på
interpellationer

Jag är övertygad om att mycket av det som Anita Brodén beskriver som trångt på spåren kommer vi nu också att åtgärda med den infrastruktursatsning som regeringen fattade beslut om för en och en halv vecka sedan. Den innebär att vi nu fördelar 373 miljarder kronor under tolv år. Det är klart att det finns ett stort behov både av att rusta upp en del gamla spår och av att modernisera en del växlar och en del mötesplatser. Men det finns också ett stort behov av att bygga fler spår, speciellt i områden där det bor många människor som här runtomkring Stockholm, där det är väldigt trångt både att komma in till och att komma ut från Centralen. Det påverkar stockholmarna i deras dagliga liv. Men det påverkar också alla oss som ska pendla till Stockholm för ett arbete. Den satsning vi nu gör på spåren kommer att underlätta för operatörerna, och den kommer också att leda till en del färre stopp när det blir fler och bättre mötesplatser.

Sedan räcker det inte att ha bra spår. Vi måste se till att det finns någon som vill köra trafik på spåren också. Och i den satsning som regeringen nu har gjort tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet avsätter vi också pengar för länstrafikbolagen att ansöka om medel för att kunna köpa in lok och vagnar och köra trafik på de spår som vi nu ska dra fram genom hela landet.

Anf. 14 ANITA BRODÉN (fp):

Herr talman! Ulrica Messing, till dess att de stora infrastruktursatsningarna är åtgärdade, där också Västra Götaland har fått ta emot en stor del, vilket vi är tacksamma för, är det viktigt att vi inte så att säga slår undan benen för detta, eftersom det är så jobbigt att bygga upp någonting om ett antal år igen.

Jag vill kortfattat nämna vikten av att tågförbindelserna Göteborg–Oslo som nu trafikeras av Linx fortsätter att göra stopp i Dals Ed. Linx anser sig ha ett uppdrag att driva kommersiell internationell trafik och kommer därför nu enligt planerna att stanna enbart i Trollhättan. Det är lika viktigt att tågförbindelsen Karlstad–Göteborg som trafikeras av SJ fortsätter att göra stopp i Mellerud, Åmål, Säffle och Grums. Även för SJ gäller dessa ekonomiska grunder.

Jag vill informera om att Dals Ed efter flera års djup lågkonjunktur nu har rest sig. Företag, riksintag för gymnasium och turistsatsningar gör att bygden börjar blomma. Då hotas livsviktiga kommunikationer att skäras av.

Jag kan också nämna att en eldsjäl drog i gång en namninsamling med 4 000 namnunderskrifter. Det visar på vikten av att hela bygden vill ställa upp för den här viktiga förbindelsen. Åmål, Mellerud, Säffle och Grums med kontakter med högskolor och viktig arbetspendling är också beroende av sin järnväg. Företag på dessa orter är dessutom beroende av goda pendlingsmöjligheter för att kunna locka till sig kvalificerad personal.

Min första fråga kvarstår trots allt, om regeringen ändå inte har ett dubbelt ansvar, både nationalekonomiskt och vad avser regional utveckling. Jag menar att en satsning på regional utveckling är nationalekonomisk på sikt.

Min andra fråga handlar om nollvisionen. Ökade möjligheter att få ungdomar att fortsätta att åka tåg eller tränas i att använda sig av tåget

leder på sikt till att fler och fler använder sig av den kommunikationen. Den kopplingen till nollvisionen tycker jag är oerhört viktig.

Prot. 2003/04:75
2 mars

Anf. 15 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! När det gäller det arbete som regeringen via Rikstrafiken har gjort runtom i Västra Götaland vill jag peka på att vi redan i dag har upphandlat en hel del sträckor just för att ta ett regionalpolitiskt ansvar. Jag vet att det också finns kommuner i regionen som har tagit egna kontakter med SJ för att tillsammans med dem diskutera vad SJ skulle behöva ha i ersättning för att stanna vid just den stationen. Vagnhärads kommun är en kommun som nyligen har gjort en sådan överenskommelse.

Jag utgår från att den dialog som Anita Brodén och jag har här i kammaren i dag också fortsätter i regionen och i kommunerna. Jag är mån om att man så långt som möjligt försöker hitta lösningar som skapar förutsättningar både för regionförstoring och för arbetspendling, lösningar som naturligtvis gynnar oss som medborgare.

Men det är ändå skillnad mellan de politiskt styrda myndigheter och verk som vi har, som alla ska ta regionalpolitisk hänsyn, liksom vi i riksdagen också ska ta regionalpolitisk hänsyn när vi fattar beslut, och de bolag som ska agera på en konkurrensutsatt marknad. Marknaden tar aldrig regionalpolitisk hänsyn. Den drivs av andra krafter och kommer att fortsätta att göra det. Då får vi via politiska beslut ta ställning till när vi tycker att vi ska ta ansvar för att komplettera marknaden på ett vettigt sätt.

Rikstrafiken har en oerhört viktig roll när det gäller just det arbetet. Det har den i dag och det kommer den att fortsätta att ha. Jag är mån om att de pengar vi nu investerar i bättre räls och bättre järnvägar runtom i vårt land också ska leda till att fler och fler kan använda tåget inom en region eller när man pendlar över större sträckor. Operatörerna spelar en viktig roll för att vi ska kunna leva upp till våra höga ambitioner i transportpolitiken.

Kort vill jag också säga någonting om Anita Brodéns andra fråga som gällde nollvisionen. Där arbetar vi nu för att styra över framför allt tung trafik från vägsidan till järnvägssidan, för att avlasta vägen lastbilar och transportera gods på järnvägen.

Men nollvisionen spelar också en viktig roll när det gäller kvinnors och mäns förutsättningar att kunna pendla. Det är oftast en säkrare resa att resa med tåg än vad det är att resa med bil. Ju fler människor vi kan få över från vägen till järnvägen, desto bättre förutsättning för nollvisionen.

Anf. 16 ANITA BRODÉN (fp):

Herr talman! Jag vill också avsluta med att tacka Ulrica Messing för denna debatt. Jag tar med mig statsrådets ord att hon är mån om att hitta lösningar. Jag tror att det är det som är förutsättningen.

Jag vill skicka med en vädjan utifrån ett par av de transportpolitiska målen. Se efter vilka möjligheter som står till buds att från statsmaktens sida väga in just de regionalpolitiska aspekter som Ulrica Messing också har nämnt, där det inte bara är fråga om kortsiktiga företagsekonomiska aspekter.

Svar på
interpellationer

Jag vill återge ett par av de transportpolitiska målen. Det ena lyder så här: Transportsystemet ska utformas så att medborgarnas och näringslivets grundläggande transportbehov kan tillgodoses. Det andra lyder: Transportsystemet ska främja en positiv regional utveckling genom att utjämna skillnader i möjligheterna för olika delar av landet att utvecklas.

Med dessa formuleringar har jag förhoppningen att statsrådet Ulrica Messing ändå ser över statens roll när det gäller att slå vakt om den regionala utvecklingen genom att detta finns med i direktiven. Jag har också förhoppningen att statsrådet Messing med berörda parter ska öppna för andra tidsbesparande lösningar.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på interpellation 2003/04:310 om kollektivtrafik i glesbygd

Anf. 17 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Håkan Larsson har frågat vilka åtgärder jag avser att vidta för att ge länstrafikbolagen i de glesbebyggda norra delarna av Sverige möjlighet att utvecklas i stället för att, som Håkan Larsson uttrycker det, tvingas avveckla sitt trafikutbud.

Låt mig först betona att jag delar synen att en väl utvecklad lokaltrafik har stor betydelse för både gles- och landsbygd liksom för våra tätorter.

Ansvar för kollektivtrafiken är sedan trafikhuvudmannareformen 1978 gemensamt för kommuner och landsting. Det gäller även glesbygdstrafiken. Kollektivtrafikutredningen, som nu är ute på remiss, har i sitt slutbetänkande uttalat att ansvarsfördelningen för kollektivtrafiken mellan staten, kommunerna och landstingen i stort är väl avvägd. Som jag ser det gäller det även finansieringen. Det är kommuner eller kommuner och landsting som också har det finansiella ansvaret för den lokala och regionala kollektivtrafiken.

Den trafik som staten finansierar är, i linje med riksdagens transportpolitiska beslut, sådan trafik som inte ligger inom trafikhuvudmännens ansvarsområde och som inte kan bedrivas på kommersiella grunder. I allmänhet är det fråga om viss interregional trafik, som då hanteras av Rikstrafiken.

Staten satsar via Rikstrafiken stora belopp på att upprätthålla en tillfredsställande transportförsörjning runtom i vårt land. Rikstrafiken ansvarar för att myndighetens uppdrag genomförs inom de givna budgetramarna. Reduceringen bör ses i ljuset av detta.

Avslutningsvis kan jag nämna att Kollektivtrafikutredningen också har behandlat kollektivtrafik i glesbygd. Man har bland annat föreslagit att ett tillfälligt statligt driftstöd inrättas till viss typ av glesbygdstrafik. Eftersom vi just nu inväntar remissvaren på Kollektivtrafikutredningen har jag inte tagit ställning till utredningens förslag. Utredningen kommer att behandlas inom ramen för det arbete som vi nu påbörjat inom Regeringskansliet med att ta fram en ny transportpolitisk proposition. Min ambition är att kunna lägga fram propositionen på riksdagens bord under nästa år.

Anf. 18 HÅKAN LARSSON (c):

Herr talman! Jag vill tacka Ulrica Messing för svaret. Det är positivt att statsrådet instämmer när det gäller den stora betydelse som en välutvecklad kollektivtrafik har för landsbygden och även för de glesbebyggda delarna av vårt land. Sedan gäller det också att omsätta de här fina ambitionerna i den praktiska politiken.

Många kommuner, inte minst i norra Sverige, kämpar för att få till stånd en inflyttning. Det finns gott om plats och en god livsmiljö att erbjuda. Många, inte minst barnfamiljer, är intresserade, men det finns en rad olika hinder. Brist på lämpliga arbetstillfällen är naturligtvis ett problem. Men även brist på väl fungerande kommunikationer spelar ofta en viktig roll när människor till slut avstår från att bosätta sig på landsbygden.

När barnen växer upp och blir ungdomar vill de träffa sina kompisar utan att alltid vara beroende av skjuts av sina föräldrar. Äldre som vill bo kvar i sin hembygd på gamla dagar blir beroende av att kunna ta sig till affärerna på annat sätt när de inte själva kan köra bil längre.

Människor som vill bo på landsbygden och arbeta i staden vill ha bra kollektivtrafik för att kunna arbetspendla. Det handlar också om att utvidga arbetsmarknadsregionerna och på det viset stärka den regionala utvecklingen.

Jag är medveten om att det finns en ansvarsfördelning mellan kommuner, landsting och stat när det gäller kollektivtrafiken. Men staten har ju ett stort ansvar, inte minst vad gäller kostnaderna. Jag kan peka på de höjda diesel- och fordonsskatterna som exempelvis har drabbat kollektivtrafiken i hög grad de senaste åren. De ekonomiskt hårt trängda kommunerna och landstingen har inte haft möjlighet att upprätthålla trafiken på tidigare nivå. Det pågår alltså en reducering, en nedrustning, till och med en avveckling av kollektivtrafiken i de glesbebyggda delarna av Sverige. Turtätheten minskar och en del linjer läggs ned helt.

I Jämtlands län har trafikutbudet minskat med en fjärdedel bara de tre senaste åren. Därför menar jag att det finns skäl för staten att ta ett större ekonomiskt ansvar för den här typen av kollektivtrafik.

Den här interpellationen ställde jag eftersom jag fick information om att länstrafiken i Jämtlands län hade fått ett tillskott på 2,3 miljoner i årets budget för att sedan få besked från Rikstrafiken att man var tvungen att minska det stöd man tidigare räknat med med 2 miljoner. Det är klart att de som är ansvariga för den här trafiken inte blir så glada över sådana dubbla budskap från statens sida, även om det formellt går att begripa det.

Länstrafikens styrelse upplevde detta som ett tråkigt nollsummespel och frågade i ett brev till Ulrica Messing: På vilket sätt tror regeringen och Rikstrafiken att vi genom dessa kombinerade åtgärder kommer att kunna stärka vår finansiering och rätta trafikutbudet? Det är ju en bra fråga som det kunde vara intressant att få ett svar på.

Kollektivtrafiken är viktig även för Norrlands inland. När staten minskar sitt engagemang på detta område uppfattas det lätt som ytterligare ett tecken på ett allmänt ointresse för inlandets utveckling. Jag hoppas att vi kan få en attitydförändring på den punkten från statsmakternas sida, innebärande att denna vidsträckt del av Sverige är värd att utveckla.

Ulrica Messing pekar på att Kollektivtrafikutredningens förslag är ute på remiss. Jag vill ändå höra hur du ser på kollektivtrafikens roll när det gäller att utveckla de glesbebyggda delarna av Sverige, inte minst i norra Sveriges inland.

Anf. 19 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Staten tar redan i dag ett stort ansvar för infrastrukturen i hela vårt land, vilket jag har nämnt i ett antal tidigare debatter med Håkan Larsson. Jag tror att vi delar synen att detta är viktigt.

I det beslut som regeringen tog för en och en halv vecka sedan avsatte vi 1,4 miljarder kronor till arbetet med tjälsäkring bara i Jämtlands län, och vi tilldelade Länsstyrelsen i Jämtlands län 324 miljoner kronor för dess länsvägar. Vi tar ett stort ansvar för infrastrukturen.

I år upphandlar vi flygtrafik i Jämtland för 15 miljoner kronor, och det ska vi fortsätta att göra. Men statens pengar är också begränsade, och det var ett av skälen till att Rikstrafiken fick skära ned en del av ersättningen i förhållande till vad man tidigare hade gett besked om att man skulle betala ut. Det skedde helt enkelt därför att upphandlingen av flygtrafik i Norrlandskommunerna har blivit mycket dyrare än vad Rikstrafiken hade räknat med. Man fick då sänka ambitionsnivån på en del andra områden. Det var alltså inte fråga om att minska ramarna totalt till Rikstrafiken, utan detta skedde därför att verksamheten kostade mer än vad man tidigare hade trott.

Allt det här gör vi nu, och det ska vi också fortsätta att göra. Jag är beredd att föra en fortsatt diskussion om hur ansvarsfördelningen ska utformas och om hur gränserna ska se ut – vad kommunernas ansvar ska vara, hur länens ansvar ska se ut och vad det gemensamma ska anstränga sig för att uppnå för att minska skillnaderna mellan kommuner och mellan län.

Men man kan inte bortse från att befolkningsunderlaget alltid kommer att påverka utbudet. I dag är jag inte beredd att ändra den ansvarsfördelning som finns när det gäller arbetet med kollektivtrafik. Jag delar den uppfattning som utredningen slog fast, att huvudansvaret för kollektivtrafiken också i framtiden ska ligga på de lokala och de regionala aktörerna. Jag tror att det är de som bäst känner till de behov som man har i kommuner och i län och att det är de som bäst känner till hur man ska svara mot det behovet genom organiseringen av trafiken.

Jag kommer vidare att fortsätta att se till att staten via Rikstrafiken tar ett ansvar för att det också blir ekonomiskt möjligt, men grunden är att det finns ett behov och att det finns människor som genererar ett befolkningsunderlag så att man kan bedriva trafik runt om i landet.

Anf. 20 HÅKAN LARSSON (c):

Herr talman! Jag håller med om att det är de lokala och regionala aktörerna som bäst känner till de lokala förhållandena, men staten har ändå ett ansvar för att ge de ekonomiska förutsättningarna, och för detta måste man ha en helhetssyn. I till exempel glesbygden i Jämtland och det övriga inlandet finns det en stor utvecklingspotential. Det finns många människor som vill bosätta sig där, om det finns bra kommunikationer, goda vägar och så vidare. Det är också utmärkt att det bland annat satsas på tjälsäkring.

Det finns vidare stora möjligheter för turismen att utvecklas, och även i det sammanhanget finns det ett väldigt stort behov av bra kommunikationer.

Det är min förhoppning att man ska kunna sätta in detta i ett nationalekonomiskt perspektiv. Satsningar på bra kommunikationer även i glesbygd kan medverka till att i ännu större utsträckning vända flyttlassen ut till dessa bygder så att vi i framtiden får ett bättre underlag för en lönsam kollektivtrafik. Det är en sådan helhetssyn som jag efterlyser.

*Svar på
interpellationer*

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på interpellation 2003/04:317 om infrastruktur i Västernorrlands län

Anf. 21 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Birgitta Sellén har frågat mig hur jag bedömer förslagen till alternativ finansiering av infrastrukturen med hänvisning till den presentation som gjordes vid uppvaktningen i höstas av Västernorrlands län. Sellén har också frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att säkra en långsiktig lösning på järnvägstrafiken från Nyland och genom Sundsvalls centrum.

Jag vill inledningsvis kommentera regeringens fastställelse av infrastrukturplanerna för perioden 2004 till 2015. För väg och järnväg kommer 373 miljarder kronor att fördelas under den perioden, varav 107,7 miljarder kronor kommer att gå till investeringar i järnvägsnätet och 42,1 miljarder kronor till investeringar i det nationella vägnätet. Det här innebär en ambitionshöjning med 9,3 miljarder kronor jämfört med tidigare fattade beslut.

Jag vill så gå till den första frågan, om alternativ finansiering med hänvisning till de tre förslag som presenterades i samband med uppvaktningen i höstas. Det handlar om en särskild lånefinansiering via förslagsvis Europeiska investeringsbanken, om samfinansiering med privat näringsliv, så kallade PPP-lösningar, och om tillfällig lånefinansiering för att genomföra en tidigareläggning.

Utgångspunkter för statens upplåning är effektiv statsskuldsförvaltning och låga räntor. Statens upplåning för vägar och järnvägar sker i Riksgäldskontoret eftersom det är här som de bästa förutsättningarna erbjuds. I dagsläget finns det ingen anledning att ändra på den ordningen. Därför har regeringen också beslutat att föreslå riksdagen att en del av investeringarna i vägar och järnvägar ska tidigareläggas genom lån i Riksgäldskontoret.

När det gäller så kallade PPP-lösningar har inte regeringen avvisat sådana lösningar som medel att få till stånd viktiga infrastrukturinvesteringar på ett effektivt sätt. Däremot kräver PPP rätt förutsättningar, till exempel att det finns en slutlig kostnadsbärare som inte är staten utan trafikanterna och näringslivet.

Den andra frågan avser Ådalsbanan. Banverket ska enligt fastställelsebeslutet senast den 14 januari 2005 redovisa ett bearbetat förslag till långsiktig uppgradering av Ådalsbanan för att rationellt fungera som en del i kustjärnvägen Stockholm–Gävle–Sundsvall–Umeå. Banverket ska i

uppdraget överväga och konsekvensbedöma en möjlig etappindelning. Däremot är den ekonomiska ramen för Ådalsbanan liksom övriga infrastrukturinvesteringar i nationella vägar och järnvägar fastställd i och med regeringens beslut för perioden 2004–2015.

Enligt fastställelsebeslutet ska en uppgradering av sträckan Nyland–Långsele och planskildheter i Sundsvall inrymmas under perioden 2007–2009, vilket innebär en tidigareläggning jämfört med Banverkets förslag.

Anf. 22 BIRGITTA SELLÉN (c):

Herr talman! Jag tackar statsrådet Messing för svaret. Frågan om den här järnvägen har varit het ganska länge i mitt hemlän och inte minst i min hemkommun, Sundsvalls kommun. Redan 1985 väckte vi från Centerpartiet en motion om att man skulle gräva ned järnvägen. Vi blev då nästan hånade av de båda partier vars företrädare sitter här framför mig, men i dag är alla överens om detta. Den här staden, som ligger mellan bergsområden, påverkas väldigt starkt av den miljö som skapas av att olika avgaser stannar i samhället.

Vi har i dag en tunnel för biltrafik under järnvägen, och varje gång som det kommer en störtskur blir det översvämningar och bilarna får stå i högt vatten. Om det blir fler sådana tunnlar kommer staden att bli uppdelad. Vi har i dag många järnvägsövergångar, och vi skulle med det här förslaget få fyra undergångar där fler vägar grävs ned under jord. En dramatisk förändring väntar Sundsvall. Ett av kommunalråden säger att tåget dödar om gator grävs ned.

Vi är inte missnöjda med allt det som regeringen har uttalat efter jul. Vi är glada över att Botniabanan kommer att få mer pengar och att den ska upprustas. Vi är glada över de satsningar som ska göras vid Långsele och så vidare. Men sedan har vi sträckan Härnösand–Sundsvall, 40 minuter. Hur ska man kunna få persontrafiken att fungera om det är så? Folk vill inte åka då. Jag tror inte att statsrådet skulle välja tåget heller när hon skulle upptäcka att det tar betydligt längre tid att åka tåg än vad det tar att åka bil.

Min reflexion blir då att om man fyller en flaska vill man ju få ut innehållet. Botniabanan är som botten på flaskan. Där verkar allt finnas, där finns innehållet. Om man inte tar bort korken är det väldigt svårt att smaka på innehållet. Korken plus den långa flaskhalsen gör att det blir väldigt långt upp till Nyland. Om inte folk tycker att åktiden är bra kommer inte heller Botniabanan att fungera, utan då åker man hellre bil eller flyg. Det är väldigt svårt att vända ett negativt intryck till ett positivt.

Det är därför som vi ser från vårt län att det måste bli någonting som fungerar från första stund. Vår dröm är att man ska kunna arbetspendla, men det är knappast så att man kommer att välja det. För Sundsvalls del innebär det också att tankarna funnits om att flytta ett resecentrum just för att man ska kunna kliva av tåget och ta bussen, för tåget stannar ju inte överallt. Med den lösning som nu ligger om fyra underfarter är det inte ens lönt att tänka på att bygga ett resecentrum. Det blir haltande. Den ena instansen vet inte hur den andra tänker. Det gör att det kan bli fel.

Vi har funderat på lånebilden, som också statsrådet var inne på. Där sade hon att man vill låna från Riksgälden. Vi gör som vi brukar. Men är det inte därför att det är enklast? Varför inte tänka nytt, våga nytt? När

det gäller till exempel PPP-lösningarna är skogsråvarorna så oerhört viktiga för oss i vårt län. Jag tror att ett resonemang med SCA inte är att förkasta.

Prot. 2003/04:75

2 mars

*Svar på
interpellationer*

Anf. 23 GUNILLA WAHLÉN (v):

Herr talman! Det sker en mycket spännande utveckling i Västernorrland i dag. Det går inte att komma ifrån. Vi ser tendenser till att befolkningsutvecklingen blir bra i vissa kommuner. Mitthögskolan ska bli universitet. Utbildningsnivån hos våra invånare höjs, och tack vare lärcentrum, KY och distansutbildningar börjar vi i Västernorrland leda ligan på nystartade företag. Besöks- och turistnäringen har börjat sätta fart i vårt län, mycket tack vare Höga kusten-satsningen och andra satsningar i länet. Spaden har satts ned för att börja bygga Botniabanan. Det grävs överallt, runt Ö-vik och på vägen upp mot Umeå.

När statsrådet och jag tillsammans arbetade med den regionalpolitiska propositionen utgick vi från någonting som vi kallade för arbetsmarknadsregioner. Det var ett viktigt begrepp för att utveckla ett område som exempelvis Västernorrland. Man kan jämföra med Mälardalen och de under som har skett i Mälardalen.

Men vi upplevde också när vi diskuterade utveckling i regionalpolitiskt hänseende att alla sade ”infrastruktur, infrastruktur, infrastruktur”. Det var järnvägar, vägar och i viss mån också flyget.

Vi behöver vidga vår arbetsmarknad i Västernorrland. Våra städer ser väldigt olika ut. Härnösand är en administrativ stad. Sundsvall är en storstad med en ganska varierad arbetsmarknad. Ånge har en väldigt liten och enkelriktad arbetsmarknad, och man kan säga det också om Skellefteå och Kramfors.

Det vi behöver hos oss är en arbetsmarknadspendling som fungerar och även en utbildningspendling därför att vårt nya universitet spänner över Östersund, Sundsvall, Härnösand, Ö-vik och i viss mån också över Skellefteå och Kramfors vad gäller vissa utbildningar. Ungdomar måste kunna pendla.

Därför vill jag fråga statsrådet Messing hur hon ser på utvecklingen på såväl kort som lång sikt i Västernorrland när det gäller möjligheten till arbetsmarknadspendling på järnväg.

Anf. 24 BERTIL KJELLBERG (m):

Herr talman! Det börjar låta som kommunfullmäktige i Sundsvall. Vi pratar bara om Sundsvall och Västernorrland. Men det ligger oss alla varmt om hjärtat.

Det har gjorts många stora järnvägssatsningar under de senaste åren i Sverige. Jag menar att många av de här satsningarna mera har gjorts utifrån politiska överväganden än utifrån att man vill ha en rationell järnvägsdrift. Vi vet att järnvägsutbyggnader är långsiktiga investeringar som ju räcker kanske över 100–150 år. Därför är det viktigt att man gör det så att man får mest ut av pengarna.

Järnvägarna är ett system som måste hålla ihop. Det går inte att bygga en bit här och en bit där och få det att fungera. Jag, och jag tror de flesta av oss, inser att den naturliga trafiken går från nord till syd; vi åker från nord och söderut. Det är där vi har marknaden, både i Sverige och på

kontinenten. På den där vägen söderut kan det inte finnas sådana getingmidjor som finns både i Sundsvall och i Stockholm.

Den fråga man ställer sig är: När regeringen gjorde Botniabanesatsningen, tänkte man på konsekvenserna för Ådalsbanan och Ostkustbanan och de samhällen som låg efter de här banorna? Genom utbyggnaden av Botniabanan kommer trafiken genom centrala Sundsvall och Timrå att öka dramatiskt. De ramar som regeringen har anslagit för upprustningen av Ådalsbanan, där man säger att trafiken genom Sundsvall ska rymmas, är inte tillräckliga. Jag vill påstå att det finns en stor ilska framför allt i Sundsvall för förslaget om de här underfarterna. Det kommer alltså att skada Sundsvall som stad rejält. Stadsbilden kommer att förändras radikalt om man gör på det sätt som Banverket har sagt. Det finns en stor politisk enighet i Sundsvall om att järnvägen ska grävas ned i en tunnel. Vi har lärt oss av Centerpartiet att så ska det bli.

Jag är övertygad om att skulle vi ha frågat sundsvallsborna hur de medel som har satsats på Botniabanan skulle ha använts hade de aldrig accepterat något annat än att man hade börjat i Sundsvall med nedgrävning av järnvägen och sedan gått norrut och inte som i dag, börjat från norr och gått söderut.

Då blir min enkla vädjan till Ulrica Messing att man inte ska göra om misstaget med Botniabanan när man nu beslutar om Norrbotniabanan. Börja i rätt ända, börja från söder och gå norrut.

Anf. 25 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Om man börjar i rätt ända om man börjar söderifrån är nog en fråga om var du själv bor. Så därom tvista de lärde.

Jag vill börja med att kommentera Birgitta Selléns inlägg.

Ibland styr vi inte över hur kostnaderna drar i väg i ett objekt. Botniabanan är ett exempel på det. Det har blivit dyrare än vad regeringen trodde när vi först fattade beslutet för en rad år sedan. När vi tog beslutet om ramarna för ungefär en och en halv vecka sedan avsatte vi 15 miljarder kronor till färdigställandet av Botniabanan. Det är mycket pengar, men det är viktigt att vi bygger klart där.

Ett av skälen till att vi lyfte fram arbetet med skilda plan i Sundsvall jämfört med vad våra myndigheter hade föreslagit är att det hänger ihop med Botniabanan. Våra ansträngningar har handlat väldigt mycket om att låta infrastrukturen hänga ihop, att bygga klart allteftersom så att vi inte hamnar i flaskhalsar och att vi inte orsakar irritation när det egentligen är så att förbättringar av infrastrukturen ska skapa lättnader och möjligheter för enskilda personer och företag att använda infrastrukturen. Därför har vi på en rad områden gjort andra bedömningar än våra myndigheter och verk. Men ibland har vi ändå hamnat i ett läge där vi har fått välja mellan att antingen bygga i den takt vi har pengar för och att helt avstå från att bygga.

Då kommer jag in på det Bertil Kjellberg tog upp. Vi har naturligtvis tittat på konsekvenserna för Ostkustbanan som ska fortsätta vidare via Botniabanan. Vi har också tittat på Ådalsbanan och gjort olika bedömningar. När det gäller Ådalsbanan är min bild att det finns olika åsikter om hur den sträckningen egentligen ska gå inom länet. Där vill jag ha mer uppfattningar om vad som egentligen är möjligt och vad som är önskvärt. Därför har vi både avsatt pengar för arbetet med Ådalsbanan

och också bett Banverket en gång till förankra hur man ska gå fram med den banan.

Allt detta är viktigt för det som Gunilla Wahlén tar upp, nämligen arbetsmarknadens utveckling i Västernorrland. Utmed stora delar av våra Norrlandskuster ser vi i dag en positiv utveckling. Det kan vi framför allt se i Norrbotten, i Västerbotten och i Västernorrland. Läget är i dag betydligt tuffare längs södra Norrlandskusten, i Gävleborgs län, än vad det är längre norröver.

Det är ingen tvekan om att infrastrukturen har en stor betydelse för arbetsmarknaden i framtiden. Vägarna, järnvägen och också flyget, som vi tidigare har debatterat här, kompletterar varandra.

Avslutningsvis vill jag säga att jag är beredd att fortsätta att diskutera eventuella PPP-lösningar. Jag är positiv till om man kan hitta andra än staten som är beredda att ta ett kostnadsansvar för byggande av infrastruktur, till exempel näringslivet eller trafikanter. Om det finns andra aktörer än staten som är beredda att betala för tidigareläggningar – jämfört med de planer som vi har fattat beslut om – får vi diskutera om vi kan komma fram till en annan prioritering.

Anf. 26 BIRGITTA SELLÉN (c):

Herr talman! Tack, statsrådet, nu blev jag lite glad. Då finns det förutsättningar att fortsätta att diskutera, och det gläder mig verkligen.

Sedan var det en grej som jag inte riktigt förstod. Statsrådet pratade om att Botniabanan blev dyrare. Ja, det vet vi ju. Jag förstår inte hur planskillnaderna hänger ihop med Botniabanan. Det vill jag ha ytterligare förklarat. Som vi ser det från vår horisont blir det flaskhalsar med korken på. Trafiken kommer att öka väldigt mycket. Det påverkar hela den vanliga kollektivtrafiken, eftersom det inte lönar sig att flytta resecentret om vi inte kan gräva ned det och på det viset få en helhet i infrastrukturen. Därför skulle jag vilja ha detta mera förklarat. Detta skapar en otrolig irritation för oss i Sundsvall, det har diskuterats fram och tillbaka i många år och – som sagt – alla partier är överens här.

Bertil Kjellberg pratade lite grann om att vi vill åka från norr till söder. Det måste jag få kommentera lite. Jag vill väldigt gärna att man ska bo i Sundsvall och arbetspendla till Kramfors eller Umeå. Vi behöver skattepengar i Sundsvall. Man behöver också kunna åka diagonalt, till Östersund och Mitthögskolan eller från Östersund till Umeå. Där sker det nu förbättringar när man bygger i Långsele. Det finns till exempel ett regionsjukhus i Umeå som fungerar. Det var en kommentar riktad till Bertil och inte till statsrådet.

Nu har jag kanske målat fan på väggen, men det går inte i längden med halvhjärtade satsningar. Varken kärlek eller någonting annat fungerar med halvhjärtade satsningar.

Vi har pratat om näringslivet. I går träffade jag småföretagare med 1–40 anställda. Vi pratade allmänt om hur det är att bo i länet. Hela tiden sade man att det måste finnas vägar som fungerar. E 4 är också ett problem som är oerhört stort i Sundsvall, men inte bara i Sundsvall. I vårt län finns det tre städer längs kusten, och E 4 går genom alla tre. Sedan fortsätter den via Umeå.

Det är naturligtvis bra att vi har fått bärighetspengar, men det behövs väldigt mycket för att rusta upp vägarna i de gamla älvdalarna. Det är

mycket dålig kvalitet på dessa vägar, och det är många råvarutransporter som ska komma fram, vilket har stor betydelse för hela landets BNP.

Som ett exempel kan jag nämna att för några år sedan såldes 1 % av alla nya timmerbilar till Ådalen medan det var 10 % av reservdelarna som såldes där. Företaget började fundera över vad det kunde bero på. Efter att ha undersökt saken förstod man varför.

Jag vill påminna genom att sjunga en liten vers från uppvaktningen i höstas:

Tänk på allt vi exporterar
Landets välstånd vi förmerar
Nu vill vi ni prioriterar
Det vi kan erbjuda från Västernorrlands län.

Anf. 27 GUNILLA WAHLÉN (v):

Herr talman! Ja, det där var dagens sång. Jag ska inte bidra med något ytterligare. Det ska låta vackert i salen.

Jag vill säga till Birgitta Sellén att när det gäller nedgrävningen i Sundsvall stämmer det naturligtvis. Det är också Vänsterpartiets syn. Den stora infrastruktursatsning som kom för några år sedan, när det plötsligt kom en utbyggnadsplan med en rejäl satsning på järnväg i Sverige, tycker vi är både riktig och viktig. Då såg vi möjligheten att den även skulle kunna beröra Västernorrland. Den insikten har vi alltså kommit till, och vi tycker att den är viktig. Vi håller också med om att flaskhalsarna finns.

Jag skulle vilja vidga perspektivet lite grann från Västernorrland och ta upp södra Norrland, Hälsingland och Gästrikland, alltså Gävleborgs län. I dag pendlar väldigt många människor mellan Sundsvall och Hudiksvall. Vi i Sundsvall blev oerhört glada när vi fick X 2000. Det har blivit en stor succé, och man ökar antalet tåg eftersom så mycket folk åker med tågen. Många av oss som sitter i riksdagen åkte tåg i morse, och vi kunde då se att man börjat bygga för att det ska gå fortare att pendla söderut.

Det är viktigt, men det är också viktigt att kunna åka hela sträckan från Umeå till Stockholm. Det är viktigt inte minst för att kvinnor och ungdomar ska kunna pendla till en arbetsmarknad och en utbildning. Dessutom slipper man ha två bilar.

Jag vill därför att infrastrukturministern tar i beaktande att våra företag, både exportföretag och andra, har ett stort behov av ett fungerande näringsliv i Västernorrland med hjälp av infrastruktur.

Anf. 28 BERTIL KJELLBERG (m):

Herr talman! Jag ska inte sjunga, men jag instämmer i Birgitta Selléns budskap.

Det jag vill föra in i debatten är att man ska ha ett systemtänkande när det gäller järnvägsinvesteringarna. Jag kan säga till Ulrica Messing att jag gärna ser att man även rustar upp järnvägen från Gävle och norrut, eftersom vi drabbas när vi ska åka till Stockholm. Järnvägen mellan Sundsvall och Hudiksvall är inte den bästa; den är rätt krokig och eländig. Framför allt skulle pendlingen mellan Sundsvall och Hudiksvall bli

mycket bättre om vi fick en bra järnväg. Det gäller även järnvägen från Sundsvall och norrut till Härnösand. Den sträckan är i dag sju mil, medan den är fem mil om man åker bil. Även om tågen går mycket fortare än bilarna är alltså sträckan längre. Mycket behöver alltså göras.

Man behöver ha ett systemtänkande innan man drar i gång en sådan ny jättesatsning som Norrbotniabanan. Jag vill påstå att den egentligen bara har politiska förtecken. Man vill tillfredsställa vissa som vill ha banan. Man bör alltså tänka sig för innan man drar i gång den satsningen. Den kommer nämligen att generera trafik även söderut, vilket förhoppningsvis är syftet med det hela. Mitt budskap är: Börja bygga söderifrån och norrut.

Anf. 29 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Det är klart att man ibland blir blind när man pratar om så ofantligt mycket pengar som det här handlar om. 373 miljarder kronor är mycket pengar. Men vi politiker, som är otåliga och vill åstadkomma resultat, fokuserar det mesta på de första åren. Det gäller för övrigt inte bara oss som är rikspolitiker utan naturligtvis även kommunpolitiker och länspolitiker, liksom enskilda företagare.

Under dessa tolv år gör vi nu stora satsningar på både väginvesteringar och järnvägsinvesteringar. Men vi kan inte göra allt i början av perioden. Under de första åren har vi några stora objekt som tar mycket resurser från ramarna. Det är till exempel Botniabanan, Hallandsåsen och Citytunneln i Malmö. Dessutom har vi det arbete som vi nu kommit överens om, nämligen Mälartunneln i Stockholm.

Detta hänger väl ihop med det som Bertil Kjellberg tar upp, nämligen att vi måste bygga bort de svagaste punkterna, och alla vi som pendlar inser att den just nu svagaste länken är stråken in och ut från vår huvudstad. De har inte byggts ut. De har inte moderniserats på väldigt lång tid. Det drabbas stockholmare av varje dag, och det drabbas också alla vi andra av som får köa in till perrongen.

Det är en viktig markering och en riktig prioritering som vi nu gör när vi flyttar fram arbetet med Mälartunneln i Stockholm och också prioriterar det som sedan kommer som kringeffekter av den tunneln. Det gynnar både Ostkustbanan, Botniabanan och många andra banor i förlängningen.

Gunilla Wahlén tar upp både jämställdhetsperspektivet i transportpolitiken och naturligtvis det viktiga tillväxtperspektivet, som är helt avgörande om vi ska lyckas finansiera infrastrukturen i framtiden. Å andra sidan är infrastrukturen avgörande för att det ska kunna finnas ett näringsliv runt om i vårt land, så där har jag ingen annan uppfattning.

När det gäller Birgitta Selléns oro över debatten i Sundsvall vill jag säga att om vi inte hade flyttat fram arbetet med planskiljfrågorna, som vi nu har gjort, i förhållande till det som våra myndigheter har förslagit är jag övertygad om att det hade funnits ännu fler arga sundsvallsbor. När kapaciteten på banan ökar blir det fler tåg, och med fler tåg blir det fler fälda bommar. Om man tänker sig att bommarna skulle fällas fler gånger varje halvtimme när sundsvallsborna köar både med barn på väg till skolan och på väg hem från arbetet tror jag att de hade upplevt den situationen som ohållbar. Det är därför som vi med de satsningar som vi nu gör på Botniabanan försöker bygga bort en del av den flaskhalsen.

Anf. 30 BIRGITTA SELLÉN (c):

Herr talman! När det gäller Ostkustbanan håller jag med om att det måste göras någonting. Då kanske också jag kan börja åka tåg, för jag blir faktiskt åksjuk på den sträckan. När jag är ungefär vid Gnarp blir jag grön i ansiktet. Därför måste jag tyvärr flyga.

Jag håller också med om att regeringen inte kan göra allt. Det är därför som vi från vårt län har pratat väldigt mycket om just detta med lånefinansieringen, och jag är glad över att statsrådet Messing är öppen för att fortsätta den diskussionen.

Jag håller också med om att Stockholm verkligen behöver Mälartunneln. Den säger jag absolut inte nej till. Jag tycker också att Norrbottenbanan behövs. Det är en perfekt signal från regeringen att man menar allvar med att hela landet ska leva, och för oss i Centerpartiet är det oerhört viktigt. Jag lyckönskade faktiskt dem i Norrbotten som ska få Norrbottenbanan.

Men när det sedan gäller järnvägen genom Sundsvall och byggandet av underfarterna innebär det att man aldrig kommer att kunna gräva ned järnvägen. Tyvärr känner jag det så. Då delas staden upp i två olika delar. Det är oerhört olyckligt på många olika sätt, för hela sammanhållningen, för samhället som sådant och för miljön, så jag skulle vilja att man tar sig en liten funderare till på det.

Sedan skulle jag vara väldigt tacksam om det finnes möjlighet och lite tid till att något mer kommentera E 4 som går genom alla våra kuststäder i Västernorrlands län.

Anf. 31 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! När det gäller balansen mellan väg- och järnvägssidan vet jag att ni alla tre som riksdagsledamöter känner till att det är drygt dubbelt så mycket pengar satsade på järnvägssidan som det är på vägsidan. Det betyder naturligtvis att vi har fått göra ännu tuffare prioriteringar på vägsidan. Dessutom har vi inte haft möjligheter att flytta fram objekt i större utsträckning än vad våra myndigheter hade gjort när vi har suttit i de diskussioner som sedan blivit resultatet av planerna. Det har varit en svår avvägning. Den har helt enkelt landat i det förslag som regeringen så småningom ställde sig bakom.

Det svåra är inte att prioritera fram objekt, utan det tuffa för oss är alltid att orka lägga någonting senare i ramen. Det är helt enkelt skälet till att E 4 över Sundsvall inte kunde flyttas fram tidigare än vad våra myndigheter hade föreslagit.

Sedan gör vi ju ändå stora, riktade satsningar på vägsidan i Västernorrlands län. Det är klart att det alltid blir mycket fokus på det som upplevs vara lite ”flashigt” och lite nytt när man får ta spadtag och klippa band när man inviger en ny väg. Ändå är mycket av det grå vardagsarbetet lika viktigt, nämligen tjälsäkringsarbetet och bärighetsarbetet. I Västernorrlands län får ni 1,4 miljarder kronor enbart riktade till arbetet med tjälsäkring. Därutöver kommer bärighet, rekonstruktion och mycket annat som också kommer andra delar av landet till godo. Men tjälsäkringspengarna har vi öronmärkt till de län som har störst problem med tjälsäkring, och jag vet att just underhållet också är en prioriterad fråga.

Anf. 32 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Herr talman! Chatrine Pålsson har frågat mig om jag avser att vidta åtgärder för att underlätta det förebyggande patientsäkerhetsarbetet inom vården och om jag avser att initiera en översyn beträffande hur tillsynen i sjukvården fungerar ur ett personal- och patientperspektiv. Hon har vidare frågat om jag avser att vidta åtgärder med anledning av förbudet mot dubbelbestraffning i lagen om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område.

Låt mig inledningsvis säga att patientsäkerhetsarbete och tillsyn inom hälso- och sjukvården, enligt min uppfattning, är två av de viktigaste komponenter som tillsammans bidrar till att kvalitetssäkra svensk hälso- och sjukvård.

Tillsynen över hälso- och sjukvården har framför allt två viktiga uppgifter. Det handlar dels om att upptäcka och påtala brister i verksamheten, dels om att bidra till att verksamheten utvecklas och att kvaliteten förbättras. Det är därför angeläget att tillsynens roll och innehåll utvecklas i takt med förändrade behov.

Socialstyrelsen har i sin roll som tillsynsmyndighet tydligt angett att tillsynsarbetet fortsätter att inrikta sig på att granska hälso- och sjukvårdsverksamheter, så kallad verksamhetstillsyn. Detta förhållningssätt har också tydligt framhållits vid den nationella konferens om patientsäkerhet som Socialstyrelsen tillsammans med sju andra organisationer anordnade nyligen.

Det pågår nu ett intensivt arbete kring patientsäkerhet och förebyggande insatser ute i landstingen. Detta är oerhört viktigt. Det är också viktigt att huvudmännen och tillsynsmyndigheten tillsammans med flera av de största aktörerna på området delar denna grundsyn – att det behövs ett säkerhetstänkande som i första hand inriktar sig på systembrister. Detta stämmer också väl överens med utvecklingen internationellt.

Samtidigt är det angeläget att inte helt släppa det individuella ansvaret. Jag talar bland annat om det ansvar som alla inom vården har att bedriva en för patienten säker vård och att påtala brister som uppmärksammas i verksamheten. På så sätt kan man åstadkomma en bättre hälso- och sjukvård. Jag är medveten om att det finns vissa motsättningar mellan å ena sidan viljan att anmäla missförhållanden och brister och å andra sidan rädslan för att själv riskera disciplinära påföljder. Jag avser här att fortlöpande hålla mig informerad om den debatt som pågår kring detta och om hur Socialstyrelsen upplever utvecklingen på det aktuella området.

Man kan inte heller bortse ifrån hälso- och sjukvårdspersonalens eget yrkesansvar och att en viss individfokuserad tillsyn även i fortsättningen kommer att behövas. Här är det viktigt att systemet är tydligt och väl känt både för yrkesutövare och för allmänhet. Bestämmelsen i 5 kap. 4 § LYHS innebär att någon dubbelbestraffning av hälso- och sjukvårdens personal inte kan ske, vilket för övrigt gäller även inom andra områden. Det är inte rimligt att en och samma händelse ska kunna leda till både straffrättslig och disciplinär påföljd. En tänkbar konsekvens av en sådan ordning skulle mycket väl kunna bli att sjukvårdspersonal i än lägre grad

*Svar på
interpellationer*

anmäler missförhållanden i verksamheten. Jag avser därför att, tillsammans med de berörda myndigheterna, diskutera hur vi bäst når ut till allmänheten med information om det ansvarssystem som finns och hur vi gemensamt med sjukvårdshuvudmännen kan verka för att patienter och anhöriga känner sig trygga med förfarandet i Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd, HSAN.

Mot bakgrund av det omfattande patientsäkerhetsarbete som pågår inom ramen för Socialstyrelsens tillsyn och i landstingen finns det anledning att vara lyhörd för eventuella behov av förbättringar. Jag har dock inte för avsikt att nu initiera en översyn av tillsynen över hälso- och sjukvården eller den lagstiftning som reglerar denna.

Anf. 33 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Herr talman! Jag vill tacka socialministern för svaret. Jag känner att det andas en viss oro. Jag känner också att socialministern vet att det här är svårt och komplicerat. Samtidigt är det en oerhört viktig fråga både nu och inför framtiden. Det handlar om sjukvårdspersonal som många gånger har en utomordentligt svår situation och gör misstag. Vi är ju alla människor. Det kan naturligtvis få oerhört allvarliga konsekvenser. Samtidigt har nog ingen av de människor som jag känner till och som har råkat ut för detta gjort fel med berätt mod, utan det har begåtts misstag.

Det är angeläget för oss alla att uppmuntra alla att berätta vad man vet och om man själv har gjort något fel. Man ska inte känna att man blir en brottsling om man berättar.

Utgångspunkten för detta är en sjuksköterska i Kalmar. Hon drabbades mycket hårt. En åklagare tog upp fallet innan Socialstyrelsen var färdig med sitt uppdrag. Då avbröts allt. Detta skriver också Eva Fernvall tillsammans med en facklig företrädare om i Barometern i dag. Jag läste det på planet upp. Sjukvårdspersonalen har upplevt det svårt att den här kvinnan har blivit en brottsling. Fast man vet att den här sjuksköterskan inte satte droppet som ledde till ett litet barns död har alla undersökningar avbrutits därför att en åklagare har tagit upp fallet.

Jag trodde att Socialstyrelsen alltid blir inblandad när en åklagare tar upp ett fall för att man ska få en professionell bedömning. En åklagare är jurist och har en god erfarenhet, men han har inte det kunnande som ibland kan krävas för att göra en riktig bedömning. Tycker inte Lars Engqvist att det vore en idé att ha som praxis att Socialstyrelsen får vara med vid förundersökningen eller innan en dom faller?

Jag vill också ta upp systembristerna och hur detta är organiserat. Tingsrättens dom sade att hade rutinerna fungerat hade misstaget aldrig skett. Lars Engqvist nämner i sitt svar att det behövs ett säkerhetstänkande i tillsynen som i första hand inriktar sig på systembrister. Det här fallet är avbrutet och kan således inte leda till någon kvalitetsförbättring.

Jag skulle önska att socialministern, fast detta är svårt, kunde visa en ambition att sända signaler ut till vårdpersonalen att även fortsättningsvis anmäla, våga vara ärliga och berätta vad som har hänt, annars tror jag att det finns en oerhört stor fara här.

Anf. 34 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Herr talman! Låt mig först understryka hur viktigt det är att man har ett systemtänkande – det låter kanske lite kyligt – i detta. Man måste se

de misstag som begås i sjukvården som brister i organisationen. Det kan handla om bristande ledarskap, att man inte har fått utbildning eller rätt instruktioner och så vidare. Det är ganska viktigt att man betonar detta.

När dessa åtta organisationer, bland annat de fackliga organisationerna Sveriges läkarförbund och Vårdförbundet och jag tror också att Kommunalarbetareförbundet deltog, hade en gemensam konferens om detta betonade man några saker.

Det första som är viktigt och som man gjorde ett gemensamt uttalande om är att alla som vänder sig till vården ska kunna känna tillit till vården, känna trygghet och få en säker vård. Där hade man patientperspektivet, och det är väldigt viktigt.

Det andra var att man påpekade att det krävs ett aktivt ledarskap på alla nivåer för att få ett förebyggande säkerhetsarbete inom hela vården. Där betonade man hur viktigt det är att vi ser detta som en ledarskapsfråga och som ett förebyggande arbete.

Det tredje man påpekade var att man ville flytta diskussionen från punktinsatser när något inträffar till förebyggande insatser.

Man betonade också, och det är viktigt, att det ska finnas ett yrkesansvar. Det måste också bygga på att var och en som arbetar inom vården ska känna att man har ett individuellt ansvar som yrkesman. Jag tror att vi är alldeles överens om detta.

Det Chatrine Pålsson tar upp är en mer komplicerad frågeställning, nämligen att det inte ska vara möjligt att ha dubbelbestraffning, som jag tror att hon beskriver det som.

Nu gäller inte detta bara inom sjukvården. Det gäller för all offentlig anställning. Lagen om offentlig anställning innehåller ordagrant samma paragraf. Tanken bakom detta är egentligen ganska enkel. Det blir orimligt om man parallellt ska ha två bestraffningssystem, om man nu upplever det som bestraffning. Vi får väl diskutera Kalmarfallet mer principiellt. Där är problemet att om någon anmäler och misstänker att det förekommit ett brott avbryts annan verksamhet tills den frågan är avgjord. Om det handlar om att någon har begått ett brott är det svårt att se detta som en del i ett system. Man får hoppas att den frågan avgörs mycket snabbt och att det förhoppningsvis visar sig att det inte har begåtts något brott. Då är det fullt möjligt, såvitt jag förstår, att Socialstyrelsen kan pröva frågan.

Jag är tveksam till att ge Socialstyrelsen i uppgift att vara med regelmässigt varje gång rättssystemet prövar en fråga. Jag förutsätter att man kan vända sig till Socialstyrelsen i den mån en förundersökning kräver att man lyssnar till professionen. Men att införa en regel om att Socialstyrelsen ska vara med i den rättsliga prövningen kan innebära att man stressar myndighetsutövningen för långt. Därför är jag väldigt tveksam till det, även om jag inte har reflekterat så mycket över detta innan Chatrine Pålsson ställde frågan.

Anf. 35 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Herr talman! Jag håller naturligtvis med om att det ska finnas ett yrkesansvar. Jag har inte alls någon avvikande mening där. Det måste vi ha.

Men sedan finns det en del råd på Socialstyrelsen. Jag tänker på det rättsliga rådet som har till uppgift att vara med och bedöma sådana här

mycket komplicerade fall. Jag vet att det ibland används för att sända de här signalerna eftersom det finns en professionell bedömning. Det kan väl också vara viktigt att säga att vi kanske har ett system som inte i alla delar används som den resurs det skulle kunna vara.

Sedan finns det ett problem. Uttrycket bristande bevisning kan kännas lite otydligt. Om Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd, HSAN, och domstolarna har gjort en tolkning som är problematisk ur patientsäkerhets- och rättssynpunkt kan det finnas ett visst problem. När en behandling inom sjukvården polisanmäls är det oftast fråga om misstanke om vållande till kroppsskada. Det kan vara misshandel eller vållande till annans död. Om förundersökningen läggs ned eller åtalet ogillas motiveras detta i regel med att brott inte kan styrkas. HSAN och domstolarna har då inte ansett att anmälan kan prövas i disciplinär ordning.

Jag tror att det många gånger är fallet. Jag vet att vi ska diskutera detta principiellt, men i Kalmarfallet fanns det en dom om vållande. Det var tungt att bära när man vet att det fanns andra saker i situationen som borde belysas, inte minst för framtiden. Jag tycker att det känns viktigt att man åtminstone använder Socialstyrelsen som ett komplement till detta. Det skulle ju kunna vara så att en eller två inte ska ha sin legitimation kvar. Det gäller kanske någon läkare och någon sjuksköterska. De kommer ju undan med det här systemet. Det är också allvarligt för patienterna i framtiden. Det allra viktigaste för oss som politiker och sjukvårdshuvudmän är ju att se till att patienterna garanteras en trygghet.

Då måste det vara öppet från alla håll; man får liksom inte läsa och hitta sådana modeller. Jag vet inte, socialministern, hur vi ska lösa detta, men jag vill lyfta fram problemet. Jag tror nämligen att man behöver se helheten. Detta är i hög grad en juridisk fråga – det är ett brottmål. Självklart ska både åklagare och andra kunna polisanmäla saker och ting. Men vi måste också lära oss av felen och ta med sådant nästa gång så att det inte blir en upprepning.

Jag vet att det är många som polisanmäler fel som begås och tycker att man ska vara öppen och kunna ta emot kritik. Människor ska få skälla på sjukvården ibland när de är förtvivlade och så vidare. Men många gånger gör man det därför att man inte vill att någon annan ska drabbas.

Vi som beslutsfattare och politiker måste se hur vi kan göra för att man inte ska drabbas på nytt. En eller flera får ju kanske en dom på sig som kan vara utomordentligt jobbig hela livet. Det är ingen enkel uppgift att vara i sjukvården och ha begått ett fel så att människor har kommit till skada eller, som i vårt exempel, har dött. Man måste hela tiden se att anledningen är att det ska bli bättre.

Anf. 36 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Herr talman! När de åtta organisationerna hade sin gemensamma konferens avslutade de med ett uttalande som jag redan omnämnt. Själva uttalandet avslutas med formuleringar som jag tycker att det finns anledning att tänka på:

Det bör finnas ett tydligt ansvar för säkerhetsarbetet – det vill säga att någon ska finnas ansvarig, inte bara den enskilde anställde utan också någon inom organisationen – och det ska finnas goda förutsättningar att ta detta ansvar samt en väl fungerande rapportering, analys och återföring. Säkerhetsarbetet är en självklar, väsentlig del i ett ständigt förbät-

ringsarbete i vården. Om patientskador kan minskas frigörs samhällsresurser som kan användas för att förbättra vården. Vi kommer därför att på nationell nivå fortsätta våra gemensamma insatser i syfte att stödja det lokala och regionala patientsäkerhetsarbetet.

Jag tror att det är viktigt att se detta såsom en dialog som vi ska föra med yrkesorganisationerna, med myndigheterna, med sjukvårdshuvudmännen och med landstingen och kommunerna för att se hur vi ska förbättra det här.

Jag är inte alldeles säker på att jag har en lösning på i vilken mån vi behöver ändra det formella regelverket. Naturligtvis måste man kunna få en fråga rättsligt prövad. Är det så att det har begåtts ett brott enligt brottsbalken – det vill säga att någon medvetet eller omedvetet har varit vållande till kroppsskada – ska det prövas enligt rättssystemet. Det ska vara möjligt att pröva. Man kan ju tänka sig att det i en organisation med flera hundra tusen anställda också finns människor som faktiskt begår brott.

Är det så att ett brott begås ska frågan prövas rättsligt. Det har ganska lite, kanske ingenting alls, att göra med sjukvårdens övriga säkerhetsarbete. Men det faktum att man får en fråga prövad rättsligt har i övrigt inte att göra med det patientsäkerhetsarbete som bedrivs inom sjukvården. Det arbetet handlar mer om de krav som vi ska ställa på dem som jobbar inom sjukvården – vilken yrkesetik och vilka säkerhetsregler de ska följa.

Då får vi ett problem. Om man anmäler är det inte rimligt att fortsätta den andra processen, utan då får brottsfrågan avgöras för sig. Är det sedan så att det kommer en dom i detta utesluter det i och för sig möjligheten att pröva andra påföljder. Men det utesluter inte möjligheten att diskutera säkerheten inom den del av vården som inte har fungerat, så det är fullt möjligt för sjukvårdshuvudmännen och det är fullt möjligt för tillsynsmyndigheten att diskutera hur organisationen har sett ut. Jag förutsätter att det arbetet fortgår även om den enskilde anställde inte dras in med ytterligare en påföljd, utan då har rättssystemet haft sin verkan. Och jag förutsätter att man kan diskutera det allmänna säkerhetsarbetet, den allmänna patientsäkerheten, också om det har pågått en rättslig process.

Jag skulle vilja rekommendera att vi fortsätter den här diskussionen och lyhört diskuterar hur dels berörd personal, dels myndigheterna ser på frågan. Det är möjligt att det kan behövas en framtida översyn, men innan jag säger att vi ska dra i gång en sådan vill jag fortsätta diskussionen.

Anf. 37 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Herr talman! Jag vill tacka så mycket för det. Jag tror att det sker genom samtal där man så att säga ger varandra vinklar, inte minst från berörda parter. Vidare tror jag att vi i sjukvården ska försöka hjälpa till när det gäller att faktiskt se kvalitetsarbetet och även när det gäller att se brister som en möjlighet. Det gör ju många andra företag. Därmed får man möjligheter att öka kvaliteten, och det blir bra. Det har inte varit den jargongen i den svenska sjukvården, utan det har känts som att nu är det någon som har gjort något fel, man har varit illojal mot arbetskamrater eller så.

Det högsta målet med tillsynen är ju att minimera felen. Att stärka kvaliteten för patienterna är oerhört viktigt. Precis som socialministern sade är det fullt möjligt för Socialstyrelsen att titta på hur man arbetar.

Men såvitt jag förstår är det omöjligt att gå in på vad som hänt i ett visst fall och att gå in och se vem mer som kanske är skyldig eller hur det hela hade kunnat undvikas.

Jag ser fram emot och hoppas att diskussionen förs vidare. Som jag inledningsvis sade tror jag att patienterna för framtiden kommer att kräva den här tryggheten – att man ska kunna känna sig trygg i vården. Jag tror att vårdpersonalen måste veta spelreglerna, för det är påfrestande och tufft. Dessutom vill vi ju ha fler att rekrytera till vården. Då måste man känna att det finns en tydlighet och trygghet.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellation 2003/04:295 om Hyresförmedling till juridiska personer

Anf. 38 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Herr talman! Martin Andreasson har frågat justitieminister Thomas Bodström om han avser att vidta lämpliga åtgärder för att före den 31 mars 2004 säkerställa att den prisregleringsbestämmelse som nämns i 21 § fastighetsmäklarlagen inte ska omfatta förmedling av hyreslägenheter till juridiska personer för temporärt boende.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som bör svara på interpellationen.

Martin Andreasson tar upp de nya bestämmelserna i fastighetsmäklarlagen som trädde i kraft den 1 oktober 2003. Reglerna innebär att det har blivit obligatoriskt även för fastighetsmäklare som enbart förmedlar hyresrätter att registrera sig hos Fastighetsmäklarnämnden. Genom registreringen ställs dessa mäklare, precis som övriga fastighetsmäklare, under Fastighetsmäklarnämndens tillsyn. Ansökan om registrering måste göras senast den 31 mars 2004.

I samband med att de nya reglerna infördes, togs en hänvisning till 12 kap. 65 a § jordabalken (hyreslagen) in i 21 § fastighetsmäklarlagen.

Enligt 65 a § hyreslagen är det i princip förbjudet att ta emot, träffa avtal om eller begära ersättning av hyressökande för förmedling av en bostadslägenhet. Ersättning får dock utgå vid yrkesmässig bostadsförmedling enligt en särskild taxa. De här bestämmelserna har gällt under lång tid. De har omfattat såväl registrerade fastighetsmäklare som andra bostadsförmedlare. De har också gällt oavsett om den person som har efterfrågat tjänsten varit en fysisk eller en juridisk person. De nya bestämmelserna som trädde i kraft den 1 oktober 2003 har inte på något vis begränsat en seriös bostadsförmedlares möjligheter att få betalt för sitt arbete. Tvärtom har nivån på den högsta ersättning som får tas ut höjts från 2 000 kr till 3 000 kr för en lägenhet.

Jag har i tidigare sammanhang haft kontakt med *relocation*-företagen angående de nya reglerna om registrering av hyresförmedlare. Även *relocation*-företagen har då tagit upp den avgiftsbegränsning som gäller vid hyresförmedling och framhållit att det i ett *relocation*-företags uppdrag kan ingå en del tjänster som inte är direkt förknippade med förmedlingsuppdraget. Jag har då hänvisat till ett uttalande som Fastighetsmäklarnämnden har gjort med anledning av de nya reglerna.

Fastighetsmäklarnämndens uttalande utgår från att vissa av de tjänster som ett *relocation*-företag utför ligger inom ramen för ”yrkesmässig bostadsförmedling” medan andra inte gör det. För sådana tjänster som ingår i själva bostadsförmedlingen får hyresförmedlaren betinga sig ersättning enbart enligt de ramar som taxan anger. Men en hyresförmedlare kan avtala med sin kund om att förmedlaren ska tillhandahålla – vid sidan av hyresförmedlingen – vissa andra tjänster mot särskild ersättning. Sådana avtal är enligt nämnden godtagbara under förutsättning att de är förenliga med kravet på att en bostadsförmedlare ska vara opartisk och ta till vara såväl uthyrarens som den bostadssökandes intressen.

Tillsynsmyndigheten för hyresförmedlare har alltså tolkat rättsläget så att ett *relocation*-företag kan ta ut särskild ersättning för tjänster som ligger vid sidan av själva hyresförmedlingen. Min bedömning är därför att *relocation*-branschen knappast har anledning att oroa sig för att gällande bestämmelser om avgifter vid bostadsförmedling hindrar dem från att bedriva en seriös och ändamålsenlig verksamhet. Jag anser mot den bakgrunden att det inte finns anledning att överväga något sådant undantag som Martin Andreasson diskuterar.

Anf. 39 MARTIN ANDREASSON (fp):

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret på den här interpellationen.

När vi diskuterar hyresförmedling är det väldigt viktigt att genast stryka under att jag här inte kommer att ta upp frågan om prisreglering när det gäller hyresförmedling till privatpersoner. Den frågan diskuteras, och partierna har olika ståndpunkter, men den frågan ligger helt utanför vad vi här tar upp. Här handlar det om hyresförmedling till företag.

Tyvär ger jag en annan beskrivning av verkligheten än den som statsrådet ger. Oron inom den del av hyresförmedlingsbranschen som ägnar sig åt hyresförmedling till juridiska personer är mycket stor, och det är i dag 29 dagar kvar till dess att hyresförmedlare är skyldiga att registrera sig hos Fastighetsmäklarnämnden för att över huvud taget kunna fortsätta med sin verksamhet.

Oklarheterna gäller vad man har möjlighet att ta ut särskilda avgifter för. Kan till exempel sidotjänster inbegripa en form av behovsanalys när det gäller till exempel stil och läge på bostaden, balkong, stil på det möblemang man vill hyra och så vidare – den sortens frågor som ofta dyker upp när det handlar om företag som vill ha en tillfällig personalbostad? Kan det handla om att man ska få ta extra betalt för att sköta vinningen av bostaden eller ge samhällsinformation till den som kommer utifrån och ska flytta till Sverige för ett tillfälligt boende? Kan företagen ta extra betalt för annonskostnader?

Enda sättet att i dag få klarhet i detta – så länge regeringen inte vill göra förtydliganden – är att åstadkomma ett fall som testas hos Fastighetsmäklarnämnden. Jag tycker att det vore orimligt att tvinga enskilda hyresförmedlare att bli testpiloter för att klargöra avgränsningen av en lagstiftning.

Företag har ett stort behov av *relocation*-tjänster. För att kunna bibehålla sin konkurrenskraft måste de kunna svara på kundernas behov snabbt. Nya projekt eller utvidgade projekt måste snabbt kunna bemannas, och där fyller *relocation*-företagen ofta en central funktion.

Den rättsosäkerhet som *relocation*-företagen har hamnat i visas inte minst av det faktum att trots att det är 29 dagar kvar till dess att man måste registrera sig så finns det i dag inget försäkringsföretag på marknaden som tycker att det är meningsfullt att erbjuda den ansvarsförsäkring som *relocation*-företagen enligt förarbetena måste ha för att kunna bedriva sin verksamhet. Anledningen är att det inte är möjligt att avgränsa i vilka sammanhang en sådan försäkring skulle kunna falla ut eller inte. *Relocation*-företagen har alltså hamnat i en form av försäkringsnöd, och om de vid denna månads utgång fortfarande inte har kunnat försäkra sig kommer de, om de fortsätter sin verksamhet, att kunna dömas till böter eller fängelse i sex månader.

Herr talman! Jag har haft kontakt med många av *relocation*-företagen, och jag tror att många av dem känner att just den del av hyresförmedlingsbranschen som är direkt inriktad på hyresförmedling till företag inte har blivit uppmärksammat i beredningsarbetet. Den beskrivning av att man skulle ha haft kontakt med regeringen som görs i interpellationssvaret känner inte företagen igen.

Jag skulle därför vilja vädja till statsrådet att under den tid som återstår göra vad som göras kan för att skapa klarhet i hur den här lagen kommer att kunna tillämpas och för att ge seriösa *relocation*-företag goda möjligheter att kunna verka också i fortsättningen.

Anf. 40 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Herr talman! Nu är det, som framgick av mitt svar, inget nytt att det i princip är förbjudet att ta emot, träffa avtal om eller begära ersättning av hyressökande för förmedling av en bostadslägenhet. Det är regler som har gällt under lång tid och som har kompletterats med en rätt att ta ut en viss avgift enligt en viss fast taxa. Det har gällt oavsett om man har varit registrerad som fastighetsmäklare eller om man inte har varit registrerad. Det har också gällt oavsett om den person som har efterfrågat tjänsten är en fysisk eller juridisk person.

Den nya lagstiftningen öppnade ju upp utrymmet lite mer för att ta ut ersättning i och med att vi höjde den högsta gränsen från 2 000 till 3 000. Det som sedan har tillkommit efter att lagstiftningen antogs av riksdagen är ju att Fastighetsmäklarnämnden har gjort ett förtydligande i ett uttalande där de har exemplifierat vilka kostnader som man vid sidan om den här taxan kan ta ut ersättning för. Fastighetsmäklarnämnden säger så här: När det gäller tjänster som visning av bostäder, biträde med att skriva hyreskontrakt samt biträde med att träffa avtal om el, telefon- och TV-abonnemang finns det enligt nämndens bedömning inget som hindrar bostadsförmedlaren att träffa särskilt avtal om ersättning utöver taxan. Det är en exemplifiering av så att säga sidokostnader som inte har direkt med förmedling av bostaden att göra som man kan träffa avtal om särskild ersättning för.

Jag menar att *relocation*-företagen bör känna sig lugna med det uttalande som Fastighetsmäklarnämnden har gjort och att det finns goda förutsättningar för *relocation*-företagen att verka även framöver.

Anf. 41 MARTIN ANDREASSON (fp):

Herr talman! Jag är säker på att regeringens avsikter var de bästa när det gällde hur man utformade de här reglerna, men jag skulle ändå vilja

vädja till statsrådet att ta intryck av den situation som branschen nu befinner sig i, när det är inte ens en månad kvar till dess att man enligt lagens förarbete måste ha tecknat en ansvarsförsäkring för att kunna registrera sig hos Fastighetsmäklarnämnden och man konstaterar att oklarheterna i regelverket gör att det inte finns något försäkringsföretag som i dagsläget erbjuder den form av ansvarsförsäkring som man enligt regelverket måste ha. Man har hamnat i en form av försäkringsnöd.

Det problemet är nytt, därför att det regelverket har inte funnits tidigare som säger att den som ägnar sig åt hyresförmedling till juridiska personer ska ha den form av ansvarsförsäkring och det straffansvar som finns i fastighetsmäklarlagen och dess förarbeten. Det var ju själva poängen med att införa en lagstiftning där man också inkluderade hyresförmedlare i fastighetsmäklarlagen. Själva poängen var ju just att man på ett starkare sätt än tidigare skulle åstadkomma en reglering av branschen. Här har nu denna nya reglering lett till denna effekt som jag tycker att det är oerhört viktigt att regeringen uppmärksammar och tar fasta på under den tid som återstår fram till dess att lagen träder i kraft.

Det är också väldigt viktigt att slå fast att de motiv som låg bakom lagen om registrering av hyresförmedlare ju inte alls träffar den form av förmedling som enbart handlar om förmedling av tillfälliga personalbostäder till företag, därför att de motiv som redovisades i propositionen var att åstadkomma ett starkare konsumentskydd och också att kunna komma åt direkt oseriösa aktörer.

Konsumentskyddet gäller definitionsmässigt mellan ett företag och en privatperson. Två företag kan inte stå i en konsumenträttslig relation i förhållande till varandra. Där gäller en normal avtalsrelation mellan kommersiella aktörer på marknaden.

Om ett sådant företag i kontakter med en juridisk person skulle agera direkt oseriöst är det någonting som kan utgöra avtalsbrott och är möjligt att komma åt inom normal civilrättslig lagstiftning på avtalsområdet i stort. Av det skälet menar jag att de motiv som låg bakom propositionen inte på något sätt skulle påverkas av om man här gjorde det möjligt att ha ett undantag för de företag som ägnar sig åt förmedling av tillfälliga personalbostäder till andra företag.

Orsaken till att jag tycker att regeringen bör uppmärksamma detta är omsorgen om de företag som finns och inte minst den effekt som det skulle ha för det svenska näringslivet ifall möjligheten att ordna tillfälliga personalbostäder kraftigt försvagades. Jag tror att det är viktigt för det svenska näringslivets utvecklingskraft att vi har möjligheter att ordna tillfälliga personalbostäder på det sätt som hyresförmedlare gör. Den verksamheten är i dag hotad.

Anf. 42 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Herr talman! I ett väsentligt avseende skiljer sig Martin Andreassons bedömning från min. Jag ser inga risker för att det skulle innebära några svårigheter för *relocation*-företagen med den nya lagstiftningen. Fastighetsmäklarnämnden har varit väldigt tydlig i sina uttalanden om tillämpningen av den nya lagstiftningen. Man har på ett, tycker jag, distinkt sätt gjort en gränsdragning mellan det som ska innefattas i den maximala taxan på 3 000 kr och det man kan träffa avtal om vid sidan om den fastställda taxan.

Uttalandet från fastighetsmäklarnämnden har kommit efter att lagstiftningen trädde i kraft. Det kom för att förtydliga tillämpningen av lagstiftningen i förhållande till just *relocation*-företagens uppgifter och deras oro.

Det är ingen nyhet att reglerna om att det är förbjudet att ta ut avgifter vid förmedling av bostadslägenheter också har gällt juridiska personer, som jag underströk i mitt svar. Det har gällt i den tidigare lagstiftningen också. Skillnaden är nu att vi ställer fastighetsmäklarna under Fastighetsmäklarnämndens tillsyn.

Det finns ett problem som Martin Andreasson har tagit upp, som inte bara gäller *relocation*-företagen utan också andra bostadsförmedlare. Det är kravet på ansvarsförsäkring. Det har tagit tid för försäkringsbolagen att komma fram till rimliga lösningar när det gäller ansvarsförsäkringarna. Nu hoppas jag att det ändå ska lösa sig under den tid som är kvar till att lagstiftningen träder i kraft. Jag har fått indikationer på att det finns några försäkringsbolag som är villiga att teckna ansvarsförsäkringar för de här fastighetsmäklarna.

Lagstiftningen har kommit till för att vi ska få en bättre ordning och reda i branschen och ökad tillsyn från Fastighetsmäklarnämndens sida. Det finns ett behov av en sådan tillsyn både när det gäller förmedling av lägenheter till privatpersoner och förmedling till juridiska personer.

Anf. 43 MARTIN ANDREASSON (fp):

Herr talman! Så sent som i dag har jag undersökt läget när det gäller *relocation*-företagens möjligheter att få en ansvarsförsäkring. Till dags dato finns det inget företag som anser sig vara berett att erbjuda en sådan ansvarsförsäkring.

Vi kan naturligtvis luta oss tillbaka och hoppas att situationen ska lösa sig fram till den 31 mars. Men efter den 31 mars kommer hela *relocation*-branschen att bli olaglig, om man inte kan åstadkomma en ansvarsförsäkring. Alternativet som har diskuterats har varit att man på annat sätt ska ställa garantier som är mycket omfattande i förhållande till verksamhetens volym.

Jag blir bekymrad över att regeringen så lättvindigt sopar undan frågeställningen. Just det faktum att företagen inte kan lösa sin situation på det sätt som lagen föreskriver visar att det måste finnas något grundproblem som det är regeringens ansvar att ta fasta på. Själva syftet med att hyresförmedlarna skulle komma in under Fastighetsmäklarnämnden var att stärka konsumentskyddet och kunna komma åt uppenbart oseriösa förmedlare. Någon konsumenträttslig relation finns över huvud taget inte. Om det skulle finnas ett oseriöst agerande företag emellan kan normala avtalsrättsliga bestämmelser täcka den typen av situationer.

Anf. 44 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Herr talman! Problemet är om vi skulle undanta *relocation*-företagen. Då vore det ett avsteg från den lagstiftning som har gällt under ganska många år. De innefattades också i den tidigare lagstiftningen. Om vi skulle undanta *relocation*-företagen hade vi möjligen fått en utveckling med risk för att hyresförmedlare enbart skulle ta emot juridiska personer som sökande. Det hade på ett olyckligt sätt, tycker jag, begränsat utbudet för övriga bostadssökande. Det är den oron som har legat bakom bedöm-

ningen att även *relocation*-företagen skulle finnas med i den nya lagstiftningen. Samma regler har gällt tidigare också för *relocation*-företagen.

Jag tycker inte att det finns någon anledning för de här företagen att oroa sig, mot bakgrund av Fastighetsmäklarnämndens uttalande som är klarläggande när det gäller möjligheten att ta ut avgifter vid sidan om den fastställda taxan.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2003/04:75
2 mars

Svar på
interpellationer

8 § Svar på interpellation 2003/04:286 om yttrandefriheten i arbetslivet

Anf. 45 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Camilla Sköld Jansson har frågat mig dels om jag i år avser att presentera förslag som stärker yttrandefriheten för privatanställda, dels om jag avser att ta initiativ till att de offentliga arbetsgivarna tar ett större ansvar för att yttrandefriheten stärks i praktiken.

Dessa båda frågor ställde Camilla Sköld Jansson till mig också förra året.

Jag svarade då att frågan om att jämställa privatanställda med offentligt anställda när det gäller yttrande- och meddelarfrihet är ytterst komplex, detta visas inte minst av att flera utredningar har misslyckats med den uppgiften. Jag sade också att jag naturligtvis var överens med Camilla Sköld Jansson om att uppgiften ska lösas, antingen genom lagstiftning eller på något annat sätt. Och den uppfattningen har jag fortfarande. Regeringen har också i samband med tillväxtsamtalen uttryckt att ett vidgat meddelarskydd skulle kunna bidra till att stärka förtroendet för näringslivet. Men med tanke på hur svår den här frågan är vill jag ändå inte göra några utfästelser om eller när ett lagförslag kommer att lämnas. Jag vill dock säga att arbetet med att finna en lösning är prioriterat.

När det sedan gäller den andra frågan som Camilla Sköld Jansson har ställt till mig är den, som jag också sade förra gången, en fråga i första hand för Gunnar Lund och inte för mig. Jag hänvisade också till kampanjen Öppna Sverige som dåvarande statsrådet Britta Lejon tog initiativ till i syfte att verka för större öppenhet och insyn i den offentliga sektorn. Jag bedömde då, och jag bedömer fortfarande att den kampanjen fyllde sitt syfte. Jag ser därför för egen del inte anledning att vidta några ytterligare åtgärder när det gäller de offentliganställdas möjligheter att utnyttja sin yttrandefrihet.

Anf. 46 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v):

Herr talman! Som nämns både i interpellationen och i statsrådets svar var den här frågan om yttrandefrihet uppe i en interpellationsdebatt förra året. Det känns, då som nu, som om det här är en av någon anledning obekvämlig fråga för regeringen. Det står alldeles klart att regeringen inte har lyckats samla sig till något agerande i de här frågorna.

Förra gången, och även den här gången, har det varit oklart vilket statsråd som ska svara på interpellationen. I svaret hänvisar man till olika departement och så vidare. Det verkar svårt att som riksdagsledamot

kunna få en samlad bild av hur regeringen agerar i dessa frågor. Vi är ju inte intresserade av ansvarsfrågan. Vi är intresserade av att se resultat – självfallet.

Nu säger Bodström att frågan är prioriterad, och då vill jag få preciserat hur. Vilka uttryck tar sig den prioriteringen? Finns det avsatta resurser? Finns det någon arbetsgrupp eller någon särskild person som jobbar med dessa frågor? Det skulle jag vilja veta.

Sedan tror jag naturligtvis att vi är överens om att yttrandefrihet och meddelarfrihet i arbetslivet och i samhället i övrigt är av största vikt. Här handlar det om hur befintlig lagstiftning ser ut, hur man kan vidga den och också hur det hela fungerar i praktiken.

Jag tänkte ta upp tre problemområden och i mitt första inlägg beröra ett av dem, nämligen offentlig sektor. Där finns en grundlagsskyddad yttrande- och meddelarfrihet, och arbetsgivaren kan inte säga upp eller hota någon med repressalier med anledning av att personen utnyttjat den rättigheten. Bodström menar att det inte finns någon anledning att vidta ytterligare åtgärder när det gäller de offentliganställdas möjligheter att utnyttja sin yttrandefrihet. Det är klart uttalat att statsrådet menar att det inte finns någon anledning.

Då måste man ställa sig frågan: Hur tolkar regeringen de signaler som kommer, inte minst från fackligt håll, om att detta är ett problem och att vi får allt tystare arbetsplatser? Det sägs också att orsakerna till det är flera. En är att man fortfarande har dålig kunskap bland politiker, tjänstemän och anställda om att den här lagstiftningen finns och att man har rätt att till exempel prata med medierna om missförhållanden på sin arbetsplats. Det handlar också om en kombination av individuell lönesättning och otrygga anställningsförhållanden där de anställda måste "ligga bra till" hos chefen och inte vågar använda sig av den här rättigheten.

Anser statsrådet att dessa erfarenheter, dessa signaler, är felaktiga? Och vad skulle nackdelen vara med att införa en plikt, ett obligatorium, för offentlig sektor om att de ska informera om denna rättighet och att den ska ingå i den dagliga verksamheten eftersom otrygghet, rädsla och tystnad är direkt farlig för demokratin?

Jag har alltså två frågor: Vilka uttryck tar sig prioriteringen av frågorna? Hur ser statsrådet på att säkerställa att man informerar så att de anställda känner till de rättigheter som finns inom offentlig verksamhet?

Anf. 47 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Jag vill bara säga att när det gäller den andra frågan är det alltså Gunnar Lund som ska svara på den. Det har jag redogjort för tidigare.

Ja, man kan kalla den här frågan obekvämt om man vill. Det jag vill uttrycka är att den är väldigt svår och komplex, vilket visat sig av de parlamentariska utredningar som under 80- och 90-talen gjordes om försöken att stärka de privatanställdas yttrandefrihet. De fick kraftig kritik från remissinstanserna, vilket gjorde att det med hänsyn till demokratin inte gick att bara gå vidare med de här frågorna.

År 2001 utreddes frågan igen, och även det förslaget kritiserades kraftigt. Kritiken kom från alla håll: arbetstagarorganisationer, arbetsgivarorganisationer, juridiska instanser. Om vi vill kalla oss för förespråkare av demokratiskt förankrade lagar kan vi inte strunta i remissinstan-

serna. Det är nämligen väldigt många frågor som man måste klara ut om man gör det lagstiftningsvägen.

Jag kan här och nu ställa några frågor som man kanske kunde få svar på: Är det verkligen lagstiftning som behövs, eller kan det lösas på annat sätt? Måste vi på grund av kritiken från remissinstanserna tillsätta en ny utredning? Ska alla arbetstagare omfattas? Ska företagshemligheter omfattas av meddelarfriheten? Var ska man reglera detta – i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen eller i vanlig lag? Ska det vara en arbetsrättslig lagstiftning?

Vi måste alltså ta ställning till och lösa en rad olika, mycket komplexa frågor om vi ska komma fram lagstiftningsvägen. Jag säger inte att det är omöjligt, men man ska vara medveten om svårigheterna.

De möjligheter vi nu har, och som gör den här frågan prioriterad, är det faktum att frågan finns med i de tillväxtsamtal som förs. Det allra bästa vore naturligtvis om man kunde hitta en lösning där man kom överens med näringslivet om hur meddelarfriheten ska stärkas. De samtalen pågår, och då vore det mycket oklokt att säga att vi struntar i de samtalen och gör ytterligare ett försök. Det skulle kunna medföra att vi missar chansen att nå en överenskommelse i tillväxtsamtalen. Om vi säger att vi tycker att samtalen är bra vore det märkligt om vi samtidigt sade: Vi litar inte på er. Vi tror inte att det här kan leda till framgång och därför tillsätter vi ytterligare en utredning, även om vi har misslyckats tidigare.

Sammantaget kan man alltså säga att det här är en prioriterad fråga. Det pågår samtal. Om det inte leder till något får vi kanske gå vidare lagstiftningsvägen. Men då har vi också en rad olika frågor som vi tillsammans måste knäcka.

Anf. 48 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v):

Herr talman! När det gäller offentlig sektor hänvisas i interpellationssvaret till Gunnar Lund. Samtidigt konstaterar statsrådet att det inte behövs några åtgärder. Då tycker jag att det är rimligt att få ett svar om innebörden i det konstaterandet.

Sedan vill jag tacka Bodström för frågeställningarna. Om vi kan ägna oss åt dem finns det en möjlighet att föra debatten framåt. Det lyckades vi inte göra förra gången. Jag och Vänsterpartiet menar att utgångspunkten måste vara den att alla, hela arbetsmarknaden, omfattas. Man måste se yttrandefriheten och meddelarfriheten som en medborgerlig rättighet.

Problematiken ser lite olika ut i olika verksamheter. En har vi berört, nämligen offentlig verksamhet, där det ju finns lagstiftning. Det finns också en gråzon där verksamheten drivs med skattemedel men läggs ut på entreprenad. Då förlorar de anställda sin yttrandefrihet. Man har alltså samma arbete, samma verksamhet, men omfattas inte av något grundlagsskydd.

Vi har lex Sarah, som innebär att den anställde kan rapportera missförhållanden – men inte till socialnämnden, inte till de ansvariga politikererna, inte till Socialstyrelsen eller till medierna utan tillbaka till sin arbetsgivare. Jag menar att det redan i dag vore fullt möjligt att med ganska enkla grepp se till att de anställda omfattades av samma rättigheter som inom offentlig verksamhet. Det handlar ju också om konkurrensfördelar mellan offentlig sektor och den gråzon jag nämnde.

Den tredje delen handlar om rent privat arbetsmarknad. Jag håller med Bodström om att det där finns en kollision som handlar om företagshemligheter. Jag menar dock att problemet blir svårhanterligt om den medborgerliga rättigheten till yttrandefrihet underordnas. Om den överordnas, om utgångspunkten alltså är att alla ska omfattas, innebär det att man på den privata sidan får göra undantag för vad som ska omfattas. Vi menar att detta inte ska avgöras av företaget självt. I stället får man ha en lagstiftning med föreskrifter som skyddar till exempel kundregister eller det som är de verkliga företagshemligheterna.

Som i så många andra frågor är jag övertygad om att man, om man verkligen vill, kan åstadkomma detta. När det gäller den del som handlar om den verksamhet som drivs med skattemedel men som läggs ut på entreprenad menar jag att man där ganska enkelt skulle kunna få till en lagstiftning. Det kunde vara intressant att höra statsrådet resonera kring just de olika perspektiven. Vad är det som ska vara överordnat? Är det medborgarnas rätt till yttrandefrihet eller är det företagets krav på lojalitet?

Anf. 49 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Det är alldeles tydligt att här finns flera olika frågor som är svåra att lösa. Jag tror att vi är helt överens om den saken. Hur man sedan tekniskt bygger upp en lag är kanske inte det allra viktigaste. Det är resultatet som är det viktigaste. Om man har en huvudregel med så många undantag att undantagen blir huvudregel har man inte uppnått det syfte man hade. Det är därför detta blir så svårt.

Frågan är också vem som ska avgöra vad som är företagshemligheter om inte företaget självt ska göra det. Det ligger ju i företagshemlighetens natur att det är företaget självt som gör det. Så nog är det svåra saker vi måste ta hänsyn till. Enbart frågan om företagshemligheter skulle till exempel kunna innebära att ett företag – och därigenom också svenska staten – kanske förlorar miljardbelopp, alltså om detta var helt oinskränkt och någon annan än företaget självt skulle göra bedömningen.

Om företaget å andra sidan har en oinskränkt rätt att avgöra vad som är företagshemligheter blir kanske meddelarfriheten så inskränkt att den inte längre kan kallas meddelarfrihet.

Nog är det många svåra frågor som man ska lösa. Det är inte säkert att det är lagstiftning som är den bästa vägen. En sak är i varje fall säker. Om vi når en överenskommelse med näringslivet har vi sparat massor av tid. Det är bättre än att nu ge sig in på ett riskfyllt projekt, lägga samtalen åt sidan och kanske komma fram till det resultat som man har kommit fram till tidigare, nämligen att det inte går att genomföra en lagstiftning på det sätt som är tänkt.

Anf. 50 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v):

Herr talman! Jag tycker egentligen inte att det handlar om så många undantag. Om man bestämmer sig för att grundregeln är att säkerställa en yttrandefrihet och en meddelarfrihet hamnar resonemanget om undantag först och främst på den rent privata sektorn. Jag vill återkomma till det jag sade i mitt förra inlägg. När det gäller de verksamheter som drivs i dag med skattefinansierade medel bör man kunna komma fram med att

ge de anställda samma rättigheter som i en helt offentligt styrd verksamhet.

Det är skattepengar det är fråga om och ett offentligt åtagande som utförs i verksamheterna. Det är inte rimligt att en privat entreprenör ska kunna tysta sina medarbetare så att de inte kan lyfta fram viktig kritik om hur man till exempel handhar vård för äldre medan man i offentlig verksamhet inte ska göra det. Jag kan inte se att den problematiken finns.

När det gäller den andra delen kan jag hålla med om att det kan vara snårigt för privat verksamhet. Om jag minns rätt var den stora kritiken mot det förslag som låg just att man i det förslaget lät företagen själva formulera vad som skulle undantas. Då får man problem, menar jag. Där måste man hitta ett annat sätt med en lagstiftning som är generell och ett undantag där man reglerar det via föreskrifter.

Sedan vill jag också påminna om det Bodström sade i förra interpellationsdebatten. Där fick vi faktiskt ett löfte om att regeringen tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet skulle bereda frågan gemensamt. Vi väntar på den inbjudan och ser fram emot den. När den kommer ska vi omedelbart delta i ett möte. Det är mycket centrala frågor. Vi har också tankar och idéer som kan bidra till att frågorna får sin lösning.

Anf. 51 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Vissa av frågorna är nog mindre komplicerade, även om de fortfarande är komplicerade. En sådan sak är kanske att lägga ut det på entreprenad. Frågan är då om man bara ska ta en liten del när man kanske vill försöka hitta så bra åtgärder som möjligt på hela området.

Nu pågår trots allt samtal mellan regeringen och näringslivet. Men jag ser inget hinder i att vi fortsätter debatten på det sätt vi nu gör i riksdagen. Vi kan också ha en kontakt vid sidan om där jag kan ge den information som ges och ta emot synpunkter, och vi kan diskutera hur vi ska gå vidare i frågan.

Låt mig avslutningsvis säga att det faktum att vi inte har lyckats nå ett resultat inte beror på bristande ambition utan på frågans komplexitet.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 16.13 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

9 § Svar på interpellation 2003/04:271 om irakiska asylsökande

Anf. 52 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Herr talman! Yvonne Ruwaida har frågat mig hur jag tänker agera för att irakiska asylsökande i Sverige ska få uppehållstillstånd.

Migrationsverket och Utlänningsnämnden är de rättstillämpande myndigheterna i asylärenden. Som statsråd är jag förhindrad att påverka och kommentera enskilda asylärenden och handläggningen av dessa hos utlänningsmyndigheterna.

Oavsett hur situationen i Irak kommer att utvecklas ska Migrationsverket och Utlänningsnämnden göra en individuell prövning av de asylskäl och humanitära skäl som åberopas i varje enskilt fall.

Migrationsverket och Utlänningsnämnden har tillgång till en stor mängd information om situationen i Irak, däribland rapporter från de organisationer som Yvonne Ruwaida nämner i sin interpellation. Utlänningsmyndigheterna måste självfallet göra sin bedömning av asylärendena utifrån den aktuella situationen i de asylsökandes hemländer. Myndigheternas uppgift är bland annat att noga granska faktaunderlaget i varje enskilt ärende.

Anf. 53 YVONNE RUWAIDA (mp):

Herr talman! Jag tackar för svaret, även om det inte gav så mycket svar på mina frågor.

Jag vill anknyta till den situation som råder i dag i Irak. Den är instabil. Hela rättsväsendet har brutit samman. Våld och kriminalitet är utbrett och civila irakier blir dödade av beväpnade grupper och i olika typer av terrordåd. Antalet terrordåd och antalet offer för dem har ökat ganska markant, vilket visar att situationen i Irak inte blir stabilare utan tvärtom. Från Sveriges sida – i varje fall från regeringens sida – gör man bedömningen att man inte kan närvara i Irak med svensk ambassadpersonal därför att man bedömer att situationen i Irak är så dålig.

Därför blir det konstigt att man från Migrationsverket gör en bedömning av att situationen i Irak är tillräckligt stabil för att personer som har lämnat Irak ska kunna återvända. I förra veckan fattade man vägledande beslut som innebär att vi stoppar irakiska asylsökande. Jag tycker att detta generellt är olyckligt. Det är olyckligt att det är Migrationsverket som har fattat de vägledande besluten. Jag tycker att det är bättre att regeringen gör det, så att man har en politisk part som är juridiskt och demokratiskt ansvarig. Det är svårt att göra Migrationsverket ansvarigt i det system som vi har. Jag vill gärna ha ett svar från ministern på den frågan. Kan hon tänka sig att ändra reglerna så att regeringen kommer att fatta den här typen av vägledande beslut?

Jag skulle också vilja veta om ministern anser att situationen i Irak är stabil. Bygger det beslut som Migrationsverket har fattat på fakta? Är det en bedömning som delas av regeringen?

Jag blir förvånad när jag läser en artikel som är skriven av Lars Pahlsson, tillförordnad generaldirektör på Migrationsverket. Där sägs att ett av skälen till att man har fattat de vägledande besluten är vår strävan att harmonisera flyktingpolitiken i EU. Så står det! Det skulle alltså vara ett vägande skäl. Man hänvisar till alla de europeiska länder som länge har ansett situationen i norra Irak vara tillräckligt stabil. Man har en strä-

van att harmonisera flyktingpolitiken i EU. Detta skulle alltså vara ett av skälen till att man har fattat de vägledande besluten. Det är olyckligt. Jag undrar om det har funnits en politisk signal från regeringen om att vi vill harmonisera EU-politiken och att man därför ska ta hänsyn till vilka bedömningar andra EU-länder gör när man gör den svenska bedömningen.

Vad anser ministern principiellt? Hur ska man agera? Ska man ta hänsyn till vilka bedömningar andra EU-länder gör? Ska vi göra en självständig bedömning i Sverige där vi inte bygger på en strävan att harmonisera och har det som ett av skälen till de beslut som fattas här?

Anf. 54 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Herr talman! När det gäller asylsökande från Irak så ska man kanske först se till vad det är som har hänt. Migrationsverket och Utlänningsnämnden har avvaktat med beslut under lång tid just därför att det har varit svårt att bedöma läget i Irak och hur det skulle ha utvecklats. Nu har man fattat vägledande beslut och anser att situationen är sådan att man kan börja fatta beslut. Däremot innebär Migrationsverkets beslut att det inte är några tvångsvisa återvändanden som görs till Irak. Men man kan nu göra en bedömning av själva asylskälen.

Som svar på de frågor som Yvonne Ruwaida har ställt om det olämpliga i att det är Migrationsverket som fattar de vägledande besluten kan jag säga att det är så vår lagstiftning ser ut. Myndigheterna gör självständiga bedömningar. Om myndigheterna däremot anser att de behöver vägledning från regeringen så kan de överlämna ärenden till regeringen. Men regeringen kan inte själv bestämma att den vill fatta beslut om asylsökande från Irak. Det är också ett självständigt beslut som måste fattas av myndigheterna. Som Yvonne Ruwaida vet har regeringen inte haft något sådant ärende på bordet och har det inte heller nu.

Regeringens roll i migrationsärenden finns med i den parlamentariska utredning som ser över utlänningslagen. Den ser också över regeringens roll i sammanhanget. Utredningen kommer att lämna sitt betänkande den 1 juni.

När det gäller frågan om huruvida Migrationsverkets beslut bygger på fakta kan jag säga att verket har tillgång till mycket information om andra länder. Man tar in information från FN, UNHCR och från internationella organisationer som finns verksamma – från en lång rad olika källor. Detta är grund för de beslut som man sedan fattar.

Vad gäller strävan efter att harmonisera på området så är länderna självfallet inte bundna till att följa varandras bedömningar. Här är det de svenska myndigheterna som gör, och ska göra, självständiga bedömningar. Däremot har man naturligtvis ständig kontakt med andra länder för att följa deras information. Det kan också vara så att ett land har kontakter med organisationer som till exempel svenska myndigheter inte har. Då kan man få in ny information. Man har också ett ganska brett nätverk – både ett nordiskt nätverk, ett EU-nätverk och ett internationellt – för att kunna underbygga det hela så att man får så bra underlag som möjligt när man gör bedömningar.

Anf. 55 YVONNE RUWAIDA (mp):

Herr talman! Jag vill ändå börja med den fråga som handlar om EU och de bedömningar som har gjorts av Migrationsverket.

Så här säger Lars Pålsson: Alla dessa omständigheter – och då hänvisar han till situationen i Irak – tillsammans med vår strävan att harmonisera flyktingpolitiken och prövningen av de asylsökande inom EU gör att Migrationsverket nu är berett att säga nej till irakiska asylsökande.

Han hävdar alltså detta, och det är väldigt tydligt i den här artikeln. Han börjar med att säga: Flertalet europeiska länder har länge ansett situationen i norra Irak som tillräckligt stabil. Sedan säger han att situationen i Irak tillsammans med vår strävan att harmonisera politiken gör att Migrationsverket nu gör den här bedömningen.

Då undrar jag: Vad hade man gjort om man inte hade haft en strävan att harmonisera? Nu säger migrationsministern att man ska ta självständiga beslut, men vilka har de politiska signalerna från regeringen varit till Migrationsverket? Jag har hört Migrationsministern tala mycket väl om hur bra det är med en harmoniserad politik på EU-nivå. Har det påverkat Migrationsverket i den här frågan? Ska det påverka Migrationsverket i den här frågan?

Är en tung orsak till att man tar det här beslutet att man inte vill göra sig ovän med någon eller skapa problem när det gäller harmoniseringen av asylpolitiken i EU? Om det har varit ett skäl till att man har agerat så här är det väldigt anmärkningsvärt. Och det verkar ju så när man läser den här artikeln. Jag vill verkligen veta. Jag vill ha ett svar från migrationsministern: Tycker migrationsministern att Migrationsverket på något sätt ska ta hänsyn till flyktingpolitiken på EU-nivå när man gör den här bedömningen? Jag uppfattade migrationsministern som att man inte skulle göra det. Då måste Migrationsverket ha agerat felaktigt här.

Sedan vill jag återgå till situationen i Irak. De allra flesta människor som jobbar i internationella organisationer, som kommer från länder i västvärlden, är inte i Irak. De har lämnat Irak. De återvänder inte just nu. Situationen i Irak blir inte stabilare. Den blir instabilare. Antalet terrordåd ökar. Antalet dödade ökar. Och det val som var tänkt att hållas nu i sommar kommer att skjutas på framtiden därför att FN:s sändebud Brahimi säger att man inte kan garantera säkerhet i dag. Det finns inget tillfredsställande rättsligt ramverk. Brahimi säger att det i dag helt saknas förutsättningar att genomföra ett val i demokratisk ordning.

Migrationsverket gör nu bedömningen att folk kan återvända till detta Irak. Jag tycker att det är väldigt konstigt att man i en situation där läget faktiskt blir mer och mer instabilt kommer med den här vägledande bedömningen. Jag hoppas att man från regeringens sida tar hänsyn till exempel till det senaste terrordådet i Karbala och Bagdad där nästan 150 personer har dödats. Nu dödas det människor varje dag i terrordåd över Irak, och det blir bara fler och fler terrordåd. Det borde påverka situationen, och det borde vara på sin plats att göra en förnyad bedömning av läget i Irak. Kan regeringen agera där?

Anf. 56 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Herr talman! Nej, säger jag som svar på den frågan. Regeringen kan inte och ska inte heller agera när det gäller bedömningen i enskilda ärenden.

Jag vill återigen betona att bedömningen av huruvida en person kan återvända till Irak eller inte är en individuell bedömning. De här besluten är visserligen vägledande när man ska fatta beslut i asylärenden, men det betyder inte att man någonsin får gå ifrån den individuella bedömningen. Man kan inte bedöma alla asylsökande från Irak i en enda klump och säga att alla har rätt att stanna här eller har skäl för att stanna här eller att alla *inte* har det. Det måste alltid vara en individuell bedömning i varje enskilt fall, och där är de svenska myndigheterna självständiga i förhållande till regeringen. Utifrån ett sådant kunskapsunderlag som man har måste man göra självständiga bedömningar i varje enskilt ärende.

Sedan gäller det harmonisering av politiken i EU. Ja, jag har talat väldigt varmt för det. Jag anser att det är någonting som vi behöver. Vi behöver harmonisera flyktingpolitiken inom EU. Det handlar om att vi behöver få gemensamma regler inom EU när det gäller vem som ska bedömas vara flykting, när det gäller asylprocedurer, när det gäller flyktingmottagande och så vidare, så att vi får ett stort område i Europa där vi tillsammans, gemensamt, kan ta emot människor som söker asyl. Det är ju ingen vägledning i förhållande till myndigheternas bedömning i enskilda asylärenden, utan det är ett regelverk och en politik som man håller på att harmonisera. Jag tycker att det är oerhört viktigt att man också gör det, för flyktingars skull.

Jag menar att det för flyktingarnas skull är bättre att vi har ett stort område där vi har gemensamma regler som baseras på FN:s flyktingkonvention än att varje land har sin egen politik som naturligtvis kan variera högst avsevärt. Det är mycket bättre för länderna men också för de asylsökande som då vet att de, när de kommer till EU:s gräns, får ungefär samma bedömning. Det är samma procedurer. De får ungefär samma mottagande. Vi är inte alls där. Det är väldigt långt kvar, men visionen om att vi ska ha en harmoniserad asylpolitik tror jag är bra.

Anf. 57 YVONNE RUWAIDA (mp):

Herr talman! Nu blev jag faktiskt ännu mer förvirrad. Nu verkar det som att det var positivt att Migrationsverket tog hänsyn till vad andra EU-länder tyckte när man skulle göra bedömningen om vi ska ha ett vägledande beslut där vi säger att irakiska asylsökande inte generellt ska ha rätt att stanna på grund av krigssituationen i Irak.

Jag anser att det är fel att man från Migrationsverkets sida har tagit hänsyn till det i sin bedömning. Jag skulle verkligen vilja att migrationsministern kunde utveckla vad regeringen anser: Ska Migrationsverket ta hänsyn till andra EU-länder när man gör en bedömning av om man kan skicka tillbaka folk till ett land eller inte?

Jag hävdar att situationen i Irak är en krigsliknande situation och att man inte kan skicka tillbaka folk till Irak. Många av dem som finns i Sverige i dag har varit här ganska länge. Jag tänker på den rädsla de har för att åka tillbaka till ett land där det kan förekomma terrordåd var som helst. Det är ungefär som att åka tillbaka till ett land där man när som helst kan bli bombad från luften. Terrordåd och flygattacker har samma effekt när det gäller antalet dödade människor. Det handlar om den rädsla som man känner för att bli tvingad att åka tillbaka till detta land.

Jag vet att regeringen skulle kunna säga att man anser att situationen i Irak är krigsliknande. Skulle ministern eller utrikesministern säga det

skulle Migrationsverket vara tvunget att ändra sitt vägledande beslut. Det hade varit det enda moraliskt rätta i den här situationen. Men jag är ändå oroad över den här utvecklingen, att det som händer i andra EU-länder ska påverka de beslut som tas av Migrationsverket här i Sverige. Jag skulle vilja att ministern utvecklar det.

Anf. 58 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Herr talman! Migrationsverket ska – återigen – fatta självständiga beslut utifrån det underlag man har i enskilda ärenden. Det ska vara självständigt i förhållande till regeringen. Det ska också vara självständigt i förhållande till andra EU-länder. Däremot måste man naturligtvis, för att få ett underlag för besluten, inhämta information från organisationer, från FN och också från andra EU-länder i fråga om vilken bedömning man gör när det gäller situationen till exempel i Irak.

Självklart är det myndigheten själv som ansvarar för sina beslut, och de ska vara självständiga.

Det måste vara individuella beslut. De vägledande besluten – det är ju flera som Migrationsverket har fattat när det gäller Irak – har sett olika ut. Det är det som asylrätt handlar om. För en person som kommer från ett ställe någonstans i Irak är situationen inte hotande på något sätt. För en annan person som kommer från ett annat område är den det. Det är där skillnaderna finns. Det måste vara individuella bedömningar i varje enskilt ärende.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på interpellation 2003/04:293 om tjetjener som väntar på asylbesked

Anf. 59 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Herr talman! Gustav Fridolin har frågat mig bland annat vilket mitt ansvar är för att regeringen dröjt så länge med att fatta beslut beträffande asylsökande från Tjetjenien samt om förhållandet mellan detta dröjsmål och regeringens trovärdighet i dess inställning till långa handläggnings- och väntetider i asylärenden. Gustav Fridolin vill också ha ett klagörande beträffande ärendeförteckningar inför regeringssammanträden.

Regeringen fattade beslut i de aktuella ärendena den 19 februari 2004. Det är beklagligt att beredningen av ärendena tagit så lång tid. Korta handläggningstider i asylärenden är av mycket stor vikt.

I ärenden som överlämnas till regeringen kräver rättssäkerheten att beredningen sker med en långt driven noggrannhet. Detta kan leda till att ett avgörande tar tid. Ett beslut kan inte fattas omedelbart efter överlämnandet. För att kunna avgöra ärendena krävdes bland annat en noggrann information om förhållandena i Tjetjenien och om situationen för tjetjener i övriga delar av Ryska federationen från UNHCR, ambassaden i Moskva och andra källor, till exempel MR-organisationer. I de beslut som fattades den 19 februari fann regeringen bestämmelsen tillämplig och skydd beviljades med stöd av denna för en tid av två år i normalfallen.

De aktuella ärendena har funnits med på listan över regeringsärenden vid två tidigare tillfällen. Det är inte ovanligt att regeringen vill fortsätta beredningen av en viss fråga även om man först bedömde att ärendet var färdigberett.

Anf. 60 GUSTAV FRIDOLIN (mp):

Herr talman! Jag är inte säker på om jag ska följa kutymen och tacka ministern för det mycket knapphändiga svaret. Det klargör inte varför ärendet har varit uppe på flera ärende- och beredningslistor inför regeringssammanträden och sedan beslut inte fattats, som jag efterfrågade i min interpellation. Mot bakgrund av att interpellationsinstrumentet är en del av riksdagens mycket viktiga kontrollmakt gentemot regeringen är det viktigt att vi får svar på de frågor vi ställer.

Vi går till frågan som det handlar om. Det pratas väldigt mycket om den långa handläggningstiden i asylärenden. I debatten har det ibland låtit som om regeringens linje är att detta till viss del beror på flyktingarna själva, inte minst när man har diskuterat det faktum att flera inte har fullgoda identitetshandlingar när de kommer till Sverige. Men när man tittade på ett antal asylärenden som hamnat hos regeringen för beslut, till exempel vägledande beslut om tjetjener, så upptäckte man att flera av dessa legat länge på regeringens bord, nästan upp till ett år. När diskussionen kom i gång och dagen efter att en KU-anmälan lämnats in av representanter från sex av riksdagens sju partier valde regeringen äntligen att fatta beslut, tack och lov.

Men de beslut man fattade var tillfälliga beslut. Låt oss backa och se vad det handlar om för människor. Det handlar om människor som kommit från en krigssituation, vilket konstaterats av regeringen eller av Utlänningsnämnden i den inlägga vid överlämnandebeslutet som jag citerar i min interpellation och som torde räcka för en beredning av ärendet, som svar på en del av ministerns svar. Det är människor som har upplevt krig, som kommer från fruktansvärda situationer, mår väldigt dåligt och sedan har trasats sönder i Sverige av en utdragen väntan, i de värsta fallen upp till fyra år. Det är dessa människor vi talar om. Det är dessa man bestämmer sig för att ge tillfälliga tillstånd, i praktiken ytterligare ett datum att vänta ut, snarare än att man tar sitt ansvar för de långa handläggningstiderna och säger att de får permanenta tillstånd och kan börja sina liv och se till att laga de traumatiska stressymtom och andra problem som de har fått av situationen i Tjetjenien och den utdragna tiden i Sverige.

Jag vill fråga ministern två saker. På vilken grund valde man att ge tillfälliga uppehållstillstånd till de asylsökande tjetjenerna i stället för permanenta sådana? Ser man någon ljusning bakom krönet i Tjetjenien? I så fall är man tämligen ensam om den bedömningen. Om det är bakgrunden till att man bara gav tillfälliga tillstånd får man gärna redovisa det.

Den andra frågan är: Vad skilde normalfallen, som man gav tillfälliga tillstånd i två år, från de fall där man gav tillfälliga tillstånd i enbart ett halvår? Vad skilde dessa fall åt?

Avslutningsvis finner jag svaret knapphändigt. Jag ser problem med att man inte klargör varför ärendet har varit uppe på ärendelistan inför regeringssammanträdet ett flertal gånger utan att beslut har fattats. Ministern konstaterar bara att så har varit fallet, men svarar inte på frågan

varför. Detta kommer dock att granskas av konstitutionsutskottet. Det kommer att bli intressant att se vad vi kommer fram till i den granskningen. Jag finner det märkligt att man fattar tillfälliga beslut och ser att de här människorna kommer att må ännu sämre av att få ytterligare ett datum att vänta ut snarare än att få ett avstamp med ett beslut att de får stanna. Jag vill fråga ministern: Varför tillfälliga beslut i stället för permanenta? Vad skilde normalfallen som man nämner i interpellationssvaret från de fall där man gav sex månaders uppehållstillstånd?

Anf. 61 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Herr talman! Jag uppfattade det som att det var tre frågor. Först kan jag svara en gång till varför det har stått på listan. Det är, som sagt, inte särskilt ovanligt att det vid ett regeringsammansättningsmöte ställs frågor från andra medlemmar i regeringen som man måste gå tillbaka för att få svar på. Det var precis vad som hände. Det ställdes frågor, och vi måste gå igenom och bereda ytterligare. Det är oerhört viktigt att den här typen av ärenden är väl förberedda och välberedda.

När det gäller tidsåtgången kan man säga att ett år är för lång tid om det hade varit ett ärende hos myndigheterna. Det är självklart så. Det är också för lång tid för att ha varit ett ärende hos regeringen. Men samtidigt måste man komma ihåg att de ärenden som lämnas över till regeringen av naturliga skäl är mycket komplicerade. Det är speciella ärenden som myndigheterna vill ha vägledande beslut på. Det gör att de ärendena normalt sett tar längre tid.

Varför tillfälliga tillstånd? Det är ganska naturligt att man åtminstone vid en första bedömning inte betraktar en pågående konflikt som någonting som ska vara för evigt och permanent när man ger uppehållstillstånd just på grund av skyddsbehov vid en väpnad konflikt. Samtidigt måste man ha en realistisk syn på läget i Tjetjenien i dag. Därför gavs uppehållstillstånd under relativt lång tid, det vill säga två år.

Nästa fråga var vad som skilde normalfallet med uppehållstillstånd på två år från de andra som fick uppehållstillstånd på sex månader? Det är helt enkelt vandel. När man fattar beslut om uppehållstillstånd i Sverige väger man också in vandelsanmärkningar. De personer som fick sex månaders uppehållstillstånd hade begått brott i Sverige, och det vägdes in när man fattade beslut om längden av det tillfälliga uppehållstillståndet.

Anf. 62 GUSTAV FRIDOLIN (mp):

Herr talman! Vi kommer säkert att ha anledning att återkomma till listfrågan vid konstitutionsutskottets granskning.

Ett år är lång tid, säger ministern. Ja, det är det. I direktiven som går ut till de myndigheter som behandlar detta och som redovisas i budgetpropositionen till riksdagen säger man att målsättningen ska vara sex månader. Det blir märkligt om inte ens regeringen själv kan leva upp till den målsättningen. Där hoppas jag att ministern håller med mig. Ett år är lång tid. Fyra år, som vissa av de här människorna har fått vänta sammanlagt, är en väldigt lång tid. Det är en väldigt lång tid för människor som har flytt från ett krig som inte verkar vilja ta slut, som har flytt med fruktansvärda saker i bagaget och som sedan har mått sämre och sämre av den långa väntetiden i Sverige. Att i det läget ge människorna tillfälliga uppehållstillstånd, att bara sätta upp ett nytt datum att vänta ut, är

inte att ta ansvar för den utdragna väntetiden. Det är att ge människorna ökade problem snarare än en möjlighet att ta hand om de problem som åsamkats dem såväl av kriget i Tjetjenien som av den utdragna tiden här i Sverige.

Jag upplever när jag lyssnar på ministrarnas svar på mitt tidigare inlägg att hon tyvärr inte ser den ljusning vi gärna skulle önska i konflikten i Tjetjenien. Att då ge barnfamiljer, vilket det handlar om i praktiken, tillfälliga tillstånd är ett stort problem.

Jag var i går på Migrationsverkets enhet i Solna, en del av ministrarnas egen gamla myndighet, och pratade med ett antal handläggare, beslutsfattare och chefer där. Vi diskuterade den svenska migrationspolitiken rent allmänt och den frustration de ofta upplever från sin sida över att politiker i det här huset gärna pratar om att man vill ha en human, rättssäker och generös flyktingpolitik men när man ska utfärda saker som verkligen gäller inte riktigt lever upp till det.

Vi miljöpartister kritiserar ofta andra partier för att de inte vill ändra lagarna så att vi får den där generösa flyktingpolitiken som det ofta talas om. Men här pekade den handläggare jag pratade med på en helt annan sak, nämligen regeringens beslut i Tjetjenienärendena. Å ena sidan, sade han, säger regeringen officiellt att man vill ha en human och rättssäker flyktingpolitik. Men när vi å andra sidan väl ska få vägledande beslut fattar man beslut som detta om de tillfälliga uppehållstillstånden. Det ger till oss signalen: Släpp ingen över bron! Det ger till oss signalen att vi inte ska bevilja människor asyl eller permanenta uppehållstillstånd trots att de kommer från krigshärjade områden. Det ger till oss signalen att det vägledande beslutet är att ge människor tillfälliga uppehållstillstånd. Att ge människor detta, framför allt barnfamiljer, är väldigt inhumant.

Det var han som sade det först. Jag hade bara att hålla med.

De här människorna har väntat så pass länge, och nu har man konstaterat att de befinner sig i en sådan situation att de faktiskt bör få stanna. Att då inte ge dem chansen att jobba undan de problem som väntetiden har skapat och också de problem som situationen i Tjetjenien har skapat är grymt och inhumant.

I en del av de här fallen fattar man beslut på ett halvår snarare än två år. Bakgrunden är, fick jag redovisat för mig – och det står också i regeringsbeslutet som jag har läst – vandel. Jag finner det märkligt. Jag vet att den svenska lagstiftningen är sådan, men jag finner det väldigt märkligt att man när man å ena sidan bedömer att människor har skyddsbehov å andra sidan väger in trista saker som de här människorna kanske har utfört. Om de har skyddsbehov, om de behöver skyddas, om vi ska kunna vara en fristad för dem, bör det svenska rättssystemet ta hand om de problem de åsamkat snarare än att man skickar ut dem till ett brinnande krig.

Anf. 63 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Herr talman! Jag vet inte om det var någon ytterligare fråga från Gustav Fridolin, men jag kan ta vid där Gustav Fridolin slutade. Dessa människor har skyddsbehov, ja, och de får skydd. De får skydd i Sverige. De får skydd därför att situationen ser sådan ut. Det är sådana oroligheter i Tjetjenien just nu att det vore omänskligt att skicka tillbaka människor till sådana oroligheter. Men de är inte personligt förföljda i någon me-

ning, utan det handlar helt enkelt om situationen i det område de kommer ifrån.

Normalt sett är det så att när man beviljar uppehållstillstånd på grund av situationen i hemlandet gör man det just med tillfälliga tillstånd. Man utgår nämligen ifrån att detta inte ska vara för evigt. Men som jag sade tidigare får man inte heller vara naiv. Vi ser ingen ljusning runt hörnet, så att säga, men två år är ganska lång tid. På två år kan det ha hänt ganska mycket.

De här människorna har dock skydd. Skulle det vara så att man har fortsatt behov av skydd efter två år får man återigen söka uppehållstillstånd efter den tiden.

Gustav Fridolin menade att det var märkligt att man väger in vandel. Nej, det är inte alls märkligt. Det är någonting som finns i den svenska lagstiftningen och någonting som man alltid gör: Man väger in vandelsanmärkningar i bedömningar av uppehållstillstånd, och det är precis vad regeringen också har gjort i de här fallen. Här handlade det om människor som hade begått brott, och då gör man den åtskillnaden i uppehållstillstånd.

Men återigen: Dessa människor som har begått brott *har* skyddsbehov, och de får också skydd.

Anf. 64 GUSTAV FRIDOLIN (mp):

Herr talman! Ministern slår fast att det pågår en brinnande konflikt i Tjetjenien och att människor som flyr därifrån har skyddsbehov. Så lät det inte för ett tag sedan från regeringen som då i stället mörkade och inte kunde svara på dessa frågor. Jag är åtminstone glad för att man provocerat fram det beslutet från regeringen. Om jag så här på sluttampen ska tacka ministern för något besked är det väl det.

I mitt förra inlägg uppfattade inte ministern någon fråga. Låt mig då vara lite tydligare i det här inlägget. Detta handlar om människor och barnfamiljer som har flytt från ett fruktansvärt krig, som kommit till Sverige och som då blivit utsatta för en extremt lång väntetid, ibland upp till fyra år. Det senaste året ligger helt och hållet på regeringens eget ansvar då ärendena – för det rör sig om många ärenden – hade överlämnats för bedömning och vägledande beslut hos regeringen. Att ta ansvar för den då uppkomna politiska situationen vore att ge de här människorna en ordentlig möjlighet att ta hand om de psykiska problem de fått av situationen i Tjetjenien och av väntetiden i Sverige och ge dem ett permanent uppehållstillstånd.

Jag råkar känna en tjetjensk flyktingfamilj. Jag har träffat dem och vet att det beslut som regeringen fattade ledde till att mamman i familjen åkte in akut på en psykanläggning där hon ligger ännu. Detta är en familj som var svårt sårad när man kom till Sverige och som den långa väntetiden i Sverige har trasat sönder fullständigt. Nu fick man ingenting målat i de ljusa färger man hoppats på när man äntligen skulle få ett vägledande beslut från regeringen utan signalen: Vänta igen!

Ministern säger: De får väl söka igen om två år. Ja, det kommer de troligen att få göra. Tyvärr syns det ju ingen ljusning, vilket vi båda konstaterar, i situationen i Tjetjenien. Vore det inte bättre att ge dem permanent uppehållstillstånd så att barnen kunde få en trygg framtid och så att

familjerna kunde få leva på ett sätt som inte handlar om att hela tiden vänta och vänta?

Jag har åtta sekunder kvar. Jag kan förtydliga frågan för förra inlägget. Jag skulle gärna få en kommentar till det som den anställde handläggaren på Migrationsverket i går sade till mig: Å ena sidan pratar man om en generös och human flyktingpolitik; å andra sidan ger man vägledande beslut som säger åt oss att göra det motsatta.

Anf. 65 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Herr talman! Jag tycker på ett sätt att jag har svarat på Gustav Fridolins frågor. Regeringen har gjort en väldigt noggrann genomgång av de här ärendena, ställt dem i relation till situationen i Tjetjenien och funnit att de här människorna, som situationen ser ut just i dag, har behov av skydd. Därför får också människor skydd.

Under den här tiden har man också möjlighet att få vård och det stöd som man behöver i den situation där man befinner sig. Och som sagt: Skulle det visa sig att det inte sker någon förbättring kommer man naturligtvis att få fortsatt skydd.

Men det kan ju också visa sig, Gustav Fridolin, att situationen faktiskt förbättras i Tjetjenien. Det kan också visa sig att människor faktiskt vill åka hem. Man måste ändå utgå från situationen i det hemland människor kommer ifrån.

Det är dock helt klart – och där är vi helt överens, Gustav Fridolin och jag – att kommer man från ett sådant här område med oroligheter så behöver man skydd under en tid. Det har de här människorna också fått.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på interpellation 2003/04:298 om regeringens skärpning av migrationspolitiken

Anf. 66 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Herr talman! Erik Ullenhag har frågat mig om jag ämnar vidta några åtgärder för att se till att migrationspolitiken i Sverige inte svänger till att handla om restriktivitet i stället för humanitet och rörlighet.

Grunderna för migrationspolitiken, som de fastslagits av regering och riksdag 1996, ligger fast. Regeringen har i budgetpropositionen för 2004 angett som mål att migrationen till och från vårt land kan ske i ordnade former, att den reglerade invandringen upprätthålls, att asylrätten i Sverige och i ett internationellt perspektiv värnas samt att harmoniseringen av flykting- och invandringspolitiken i EU ökar. I arbetet med målens uppfyllande ska verksamheten präglas av rättssäkerhet, humanitet och respekt för individens rättigheter.

Det arbete som nu pågår inom Regeringskansliet är inriktat på att förverkliga dessa mål. Asylsystemet och migrationspolitiken som helhet står inför stora utmaningar. Låt mig först konstatera att det inte är antalet skyddsbehövande som får uppehållstillstånd i Sverige som utgör problemet. Utöver de asylsökande som får skydd här beslutar regering och riksdag varje år om uttagning av skyddsbehövande i andra länder för

vidarebosättning i Sverige, den så kallade flyktingkvoten. I år har regeringen gett Migrationsverket i uppdrag att öka antalet vidarebosatta med 70 %. Detta återspeglar regeringens målmedvetna ansträngningar för flyktingarna i världen, liksom den ytterligare ökningen av stödet till FN:s flyktingkommissariat – till 430 miljoner kronor år 2004 förutom de Sida-insatser som kan bli aktuella. Att ge utrymme för sådana insatser hör till de utmaningar vi måste möta.

Detta kräver beslutsamma insatser för att få asylsystemet, och migrationsystemet som helhet, att fungera bättre. Jag kan försäkra Erik Ullenhag att jag inte planerar att föreslå bestämmelser som gör att människor som kommer till Sverige och behöver en fristad här inte längre skulle få det. Det förhållandet att personer utan skyddsbehov får avslag på sina asylansökningar handlar inte om restriktiv flyktingpolitik. Det handlar om att upprätthålla den av riksdagen beslutade lagstiftningen.

Detta betyder inte att förbättringar av instans- och processordningen är obehövlige. Ett intensivt arbete för detta pågår sedan flera år. Ett annat område för förändringar är mottagandet av de asylsökande. Det högre antalet asylsökande under de senaste åren har ställt stora krav på såväl staten som kommunerna och landstingen. Detta har i särskilt hög grad gällt för några av kommunerna. Jag avser att följa upp de ersättningar som ges till kommunerna liksom systemet med eget boende för asylsökande. Detta är viktigt också för att förbättra förutsättningarna för dem som får uppehållstillstånd att integrera sig i det svenska samhället.

Erik Ullenhag framhåller kopplingen mellan integrationspolitiken och andra delar av migrationspolitiken. Jag instämmer i vikten av en helhets-syn. Integrationspolitiken handlar om att alla människor i Sverige, oavsett etnisk eller kulturell bakgrund, ska ha fullvärdiga rättigheter, skyldigheter och möjligheter. Då krävs både säråtgärder för nya invandrare och insatser mot diskriminering men också att vårt generella system fungerar så att alla människor har möjlighet att positivt påverka sin egen situation. Regeringen bedriver ett konsekvent arbete för att utveckla politiken på alla dessa områden.

Jag tror att alla partier som är företrädde i riksdagen i grundläggande avseenden delar de värderingar som migrationspolitiken vilar på. Det vore olyckligt om skillnaderna av allmänheten kom att uppfattas som mycket större än vad de i verkligheten är. Jag befarar att det snarast skulle kunna bereda marken för det slags stämningar som Erik Ullenhag varnar för. Men jag vill samtidigt säga att jag inte tror på idén att det är bäst att förneka existerande problem i samband med migrationen. Jag anser dessutom att vi i en demokrati alltid måste föra en saklig debatt kring de reella förhållandena. När det gäller konkreta förslag till åtgärder som motverkar en negativ utveckling av människors inställning till migration och invandrare i Sverige vill jag hänvisa till att sådana enligt min mening i vissa fall redan ligger på riksdagens bord medan andra är aviserade.

Anf. 67 ERIK ULLENHAG (fp):

Herr talman! Jag har, som nämnts, frågat migrationsministern om hon ämnar vidta några åtgärder för att migrationspolitiken inte ska svänga i restriktiv riktning i Sverige. På den frågan svarar inte migrationsministern ja.

På frågan om man gör en jämförelse mellan vad som har skett i andra länder och varnar för en liknande utveckling i Sverige och om migrationsministern tänker vidta några åtgärder för att se till att det inte sker svarar inte migrationsministern ja. Det är häpnadsväckande.

Svaret är i stället att flyktingpolitiken ligger fast i sina grunder sedan ett riksdagsbeslut 1996. Låt oss fundera en smula på om det är så. Är det så att flyktingpolitiken ligger fast?

Så här sade Barbro Holmbergs statssekreterare Charlotte Svensson den 23 oktober 2003 i riksdagen angående andra EU-länders asylpolitik: Om vi har mer generösa regler kommer vi att ta emot fler flyktingar, och det klarar inte den allmänna opinionen.

Såvitt jag minns var den svenska linjen någon månad tidigare att vi skulle kunna ha mer generösa regler än andra länder därför att vi anser att det är ett medmänskligt ansvar.

Så här sade Barbro Holmbergs partikollega Ilmar Reepalu den 15 januari 2004: Tanken är att vi inte ska ta emot fler nyanlända personer eftersom det är den gruppen som behöver mest stöd och hjälp.

Den här gången handlade det bara om att stänga Malmö, men på något sätt har perspektivet förskjutits. Det där hade vi inte hört i Sverige för några år sedan.

Så här sade Göran Persson den 20 februari 2003 när han intervjuades efter riksdagens frågestund: Sverige tar emot en onaturligt stor andel asylsökande. Sverige är ett av de få länder som har behållit en generös asylpolitik, vilket har lett till att vi nu har utsatts för en press som inte ska underskattas.

Om det är så att grunderna för svensk migrationspolitik ligger fast är det en smula märkligt att statsministern kommer till riksdagen och säger att vi har tagit emot för många tidigare. Jag är djupt bekymrad över att vi i Sverige håller på att skapa en situation då vi pratar om konstlade problem, konstlade utmaningar, sprider sådant som är på gränsen till halvsanningar och ägnar arbetet i denna kammare och resten av den politiska debatten åt att diskutera frågan om det ska komma massor av människor och leva på svenska bidragssystem – social turism. Det sänder indirekt signaler att polacker, ungrare och andra fuskar lite mer med bidrag och gärna vill sno åt sig, roffa åt sig. Det är en stark signal. Det är en stark signal när Socialdemokraternas kommunalråd i Malmö säger att Malmö inte kan ta emot fler. Vad är skillnaden i att gå från att säga att Malmö ska stängas till att Sverige ska stängas?

En politisk analytiker i Sverige gick så långt, Lena Melin på Aftonbladet, att hon skrev: Släng er i väggen, Ny demokrati! Socialdemokraterna har genomfört allt ni kräver.

Eftersom jag inte blev så mycket klokare av det svar jag fick av Barbro Holmberg vill jag ställa några konkreta frågor. För det första: Håller Barbro Holmberg med statsminister Göran Persson om att Sverige har tagit emot för många asylsökande? För det andra: Om Barbro Holmberg tycker att för många får komma hit, stämmer det att grunderna för svensk migrationspolitik ska ligga fast? För det tredje, tyvärr är jag rädd för att det blir fler: Hur reagerar Barbro Holmberg när en politisk analytiker säger att Socialdemokraterna i Sverige har genomfört Ny demokratis flyktingpolitik? På vilka punkter skiljer sig det Socialdemokraterna har

genomfört under 1990-talet från den migrationspolitik som Ny demokrati stod för?

Anf. 68 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Herr talman! Frågan var vilka åtgärder jag tänker vidta eller har för avsikt att vidta för att migrationspolitiken inte ska svänga. Erik Ullenhag uppfattade inte att jag svarade på den frågan. Jag skulle gärna vilja förtydliga det.

Först och främst måste man fundera över vad det är som skulle kunna göra att vi får en annan opinion i Sverige. Jag skulle vilja peka på två saker. Den ena saken som skulle kunna göra att vi får en annan opinion i Sverige är att vi får en stor oro på den svenska arbetsmarknaden. Lönedumpning på den svenska arbetsmarknaden skulle skapa en stor oro. Vi vet det. Det finns historiska fakta som talar för att ekonomiska problem och oro på arbetsmarknaden kan skapa stämningar i samhället där man ställer grupper mot grupper. Där kan det bli en svängning i opinionen. Där menar regeringen att det behövs övergångsregler just för att undvika den typen av oro på arbetsmarknaden.

En annan sak som skulle kunna bidra till att opinionen svänger är att vi har stora problem i asylsystemet och inte gör någonting åt det utan låtsas som att de problemen över huvud taget inte existerar. Jag kan nämna två problem som vi har i dag, och jag skulle vilja veta vad Folkpartiet och Erik Ullenhag vill göra åt de problemen.

Det ena problemet är att 92 % av dem som kommer till Sverige och söker asyl inte har några som helst identitetshandlingar. Det är ett problem som vi måste lösa. Det är mitt svar på den fråga som Erik Ullenhag ställde inledningsvis, vad vi gör för att opinionen inte ska svänga. Jo, vad vi gör är att försöka åtgärda problem som vi ser i asylsystemet.

Ett annat problem är att människor blir kvar i asylsystemet år ut och år in därför att man kan lämna in hur många nya ansökningar som helst. Det finns i dag 43 000 människor som befinner sig någonstans i processen. Det är det största antal som vi har haft sedan det var krig i Europa, sedan Bosnienkriget. Det är ett otroligt stort antal. Det är människor som finns ute i kommunerna som får arbeta men som har svårt att arbeta så länge de inte har ett ordentligt tillstånd – man befinner sig i processen.

Det är ett problem, och det måste vi göra någonting åt. Anledningen till att vi måste göra någonting åt det är just att vi vill undvika att vi får de stämningar som Erik Ullenhag är så väldigt rädd för.

Anf. 69 ERIK ULLENHAG (fp):

Herr talman! Tyvärr tvingas jag notera att jag inte fick svar på de frågor jag ställde, men jag kan upprepa dem sedan.

Låt oss försöka ta en saklig diskussion om de frågor som ministern nu lyfter upp.

Ministern säger att det finns en stor oro för lönedumpning om vi inte inför övergångsregler för att se till att göra det svårare för människor från andra länder att arbeta i Sverige. Jag vill inte heller ha någon lönedumpning på svensk arbetsmarknad. Jag vill ha en situation där vi har starka fackföreningar, kanske inte så starka som i dag men som ser till att värna arbetstagarnas intressen. Jag och Folkpartiet är öppna för att diskutera

vilka generella regelförändringar vi ska ha för att se till att människor ska kunna komma hit och arbeta på lika villkor utan lönedumpning.

Då är det i och för sig en fråga som man ställer sig. Jag antydde i mitt första inlägg att det är en massa icke-problem som man diskuterar. Har Barbro Holmberg några fakta eller någon forskare som hon kan åberopa som säger att det sannolikt är ett stort problem att det kommer att välla in polacker och ungrare och bidra till lönedumpning i Sverige om vi inte har övergångsregler? Ibland kan det vara bra att utgå från vad vi tror, att det kommer hit massor med människor och att det blir lönedumpning.

Den andra fråga som Barbro Holmberg lyfter upp är jag också djupt oroad för, nämligen situationen i asylsystemet i Sverige med långa handläggningstider. Det är därför vi från Folkpartiets sida har tagit ett initiativ till att koppla ihop frågan om nya ansökningar till att lägga ned Utlänningsnämnden och föra över asylärendena till domstol. Där hoppas vi – eftersom alla partier i Sveriges riksdag säger sig tycka så – att vi ska kunna nå fram.

Men lite förvånad blir man när man samtidigt slår upp tidningen och ser att med dagens medelstilldelning sägs personer upp som är handläggare på Migrationsverket. Jag inbillar mig, kanske med mitt enkla sinne, att om man säger upp personer som ska handlägga asylärenden riskerar handläggningstiderna att öka.

Det där var något som Folkpartiet påpekade bland annat i samtal med Barbro Holmberg före jul, att se över och ta en diskussion med finansen så att man får resurser till Migrationsverket, så att det finns tillräckligt med handläggare som kan beta av handläggningstiderna.

Vi kan visst diskutera de frågorna – det är jag fullt öppen att göra. Men det viktigaste är att minska handläggningstiderna. Där finns det en del att göra av det Barbro Holmberg föreslår, men det viktigaste där är att se till att ärenden handläggs. Det görs inte om det är alltför få anställda som ska göra det.

Sedan är det lite bekymmersamt vad migrationsministern väljer att lyfta fram. Under några års tid har det i varje proposition som har kommit till riksdagen och i varje debatt sagts att antalet asylsökande som kommer till Sverige ökar och att det är ett jätteproblem som vi måste göra något åt.

Nu är situationen den att antalet asylsökande minskar. Det nämner inte Barbro Holmberg. Nu väljer man ett annat sätt: Det är så många som väntar på besked i Sverige. Man försöker hela tiden peka på problemen. Det är väl riktigt – man ska inte tuga ihjäl några problem. Men några gånger är det rätt bra att stå upp och säga att det inte är en kaotisk situation i Sverige.

När Folkpartiet hade ansvar för flyktingpolitiken och det kom 3 000 personer i veckan och vi såg till att knappt 100 000 människor i Sverige fick uppehållstillstånd på ett år, när det var en flyktingkatastrof på Balkan, var det ganska jobbigt i asylsystemet. I jämförelse med det har vi en ganska trevlig tillvaro i dag.

Jag ställer frågan igen: Håller Barbro Holmberg med Göran Persson om att Sverige har tagit emot för många? På vilka sätt skiljer sig den migrationspolitik som Barbro Holmbergs parti har genomfört under 90-talet från Ny demokratis? Det är ett par frågor som det är rätt intressant att få svar på.

Anf. 70 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Herr talman! Erik Ullenhag säger att det viktigaste är att vi får ned handläggningstiderna. Det kan jag verkligen hålla med om. Men vad är Erik Ullenhag beredd att göra? Jo, det är att vi ska se över frågan, ta en diskussion med finanserna och pumpa in pengar i ett system där det finns mängder av olika systemfel.

Jag menar att vi innan vi gör det måste se över systemet och se att systemet håller. Att det finns möjlighet att lämna in nya ansökningar om och om igen gör att människor blir kvar i systemet. Ska vi då pumpa in pengar i systemet? Jag tycker att det är ett väldigt konstigt sätt att se på det. Det är ovanligt att höra den synpunkten från Folkpartiet.

Jag håller helt med om att det viktigaste är att få ned handläggningstiderna. Regeringen har lämnat förslag som alla syftar till att få ned handläggningstiderna, att få ett effektivt asylsystem, där människor som kommer till Sverige får en rättssäker prövning och får ett besked inom rimlig tid. Om man får ett avslagsbeslut ska man åka tillbaka till sitt hemland. Om man inte får det får man betydligt större möjligheter att snabbt komma in i det svenska samhället. Det är naturligtvis det som vi alla strävar efter.

Det ligger nu en proposition på riksdagens bord om att ta bort möjligheten till ny ansökan, vilket i ett enda slag skulle betyda att man minskade handläggningstiderna. Det skulle betyda att 25–30 % av de ärenden om nya ansökningar som Utlänningsnämnden handlägger kunde användas till att handlägga grundärendena, det vill säga att det skulle bli 25–30 % snabbare handläggning i andra instans. I ett enda slag kan vi den 1 september i år minska handläggningstiderna.

Min fråga är om Erik Ullenhag och Folkpartiet är beredda att stödja en sådan. Eller vill man skjuta på det ett antal år? Om man skjuter på det här beslutet ett antal år menar jag att man tar på sig ett oerhört stort ansvar.

Erik Ullenhag säger att det inte är någon kaotisk situation i Sverige. Nej, det tycker inte jag heller. Jag skulle vilja rekommendera Erik Ullenhag att resa runt i landets kommuner som tar emot asylsökande och flyktingar i dag. Många av landets kommuner går på knäna, och vi måste göra någonting åt situationen. Mitt förslag är att Erik Ullenhag reser runt i de kommuner som har tagit ett stort ansvar när det gäller flyktingmottagandet.

Anf. 71 ERIK ULLENHAG (fp):

Herr talman! Det kanske förvånar Barbro Holmberg, men det händer ganska ofta att jag är ute och reser i landet. Jag var i förra veckan i Botkyrka, Salem och ett par andra ställen och diskuterade integrationsfrågor.

Problemet med angreppssättet nu är att man i stället för att ta en debatt om integrationspolitiken, vad som har gått snett och misslyckats i Socialdemokraternas integrationspolitik skyller på migrationspolitiken. Då ligger det rätt nära att säga ungefär det som Göran Persson säger, nämligen att vi har tagit emot för många. Det är en utveckling som jag är väldigt bekymrad över.

Sedan kan jag återupprepa det Folkpartiet har sagt i motioner i flera år. Vi vill lägga ned Utlänningsnämnden, vi vill flytta asylärendena till domstolarna och samtidigt vill vi ta bort systemet med nya ansökningar. Problemet med det regeringen nu gör när man bryter ut systemet med nya ansökningar är ju att det riskerar att få medmänskliga konsekvenser som kan vara riktigt tråkiga.

Jag kan skicka över ett ärende till departementet på andra sidan bron. Det handlar om en kvinna från Tanzania som fick stanna efter ett antal nya ansökningar därför att man hade bedömt bevismaterialet fel tidigare. Hade institutet med nya ansökningar inte funnits hade hon sannolikt varit könsstympad i dag.

Jag kan skicka över ett ärende som gäller en iransk poet. Jag tror att han fick stanna efter att ha ansökt för sjätte gången. Då skrev Utlänningsnämnden att vid en muntlig handläggning gjorde den här mannen ett trovärdigt intryck. Det var först då man hade en muntlig handläggning. Dessförinnan hade man avslagit ansökan på andra grunder.

Vi kan inte ta bort eller förändra den här säkerhetsventilen utan att få ordning på systemet som sådant. Där är det regeringen, herr talman, som har ett ansvar. De har ett ansvar att verkställa ett riksdagsbeslut om att lägga ned Utlänningsnämnden. De har ett ansvar att stå upp för en human och solidarisk asylopolitik. Det är lite märkligt att regeringens företrädare är så intresserade av att försöka ställa oppositionen till svars. Tyvärr är det så, herr talman, att det är Socialdemokraterna som regerar detta land.

Anf. 72 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Herr talman! Erik Ullenhag säger att han har rest omkring och diskuterat integrationsfrågor. Jag skulle vilja föreslå att Erik Ullenhag också reser omkring och diskuterar migrationsfrågor. Det är där kommunerna faktiskt går på knäna. Väldigt många kommuner tar ett oerhört ansvar när det gäller skolor, hälsovård etcetera, men man orkar inte riktigt med i alla kommuner. Det måste vi göra någonting åt. Annars kan vi få väldigt stora problem. Erik Ullenhag och jag är överens om att vi ska ha ett öppet asylsystem, men då måste vi se till att systemet fungerar.

Sedan gällde det att bryta ut ny ansökan och att ha en säkerhetsventil. De människor som får uppehållstillstånd på grund av ny ansökan får det i väldigt hög utsträckning, i stort sett 90–100 %, av humanitära skäl. Och det är humanitära skäl som har uppstått i vårt land. Då är frågan hur jag kan säga att de har uppstått i Sverige. Jo, därför att skälen över huvud taget aldrig har funnits med i grundärendet. Det är ingenting som myndigheten har missat under processens gång. Det är skäl som har kommit till i slutändan av en process. Om det skulle vara ett asylskäl har vi ju en säkerhetsventil i det förslag som ligger hos regeringen. Det är precis en sådan säkerhetsventil som Erik Ullenhag efterlyser. Om det sker en statskupp i vederbörandes hemland och om det händer någonting ska man kunna avbryta avvisningen. Den säkerhetsventilen finns.

Vi måste få ett slut på processen så att vi får bort ny ansökan men ändå har den säkerhetsventilen kvar eftersom den är viktig.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen

Förste vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2003/04:FPM68 Upprättande av gemenskapspatentdomstolen till lagutskottet

2003/04:FPM69 Kommissionens meddelande om icke begärda kommersiella kommunikationer eller ”spam” KOM(2004)28 till lagutskottet

13 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Propositioner

2003/04:68 till justitieukskottet

2003/04:97 till skatteutskottet

Skrivelse

2003/04:103 till konstitutionsutskottet

Redogörelser

2003/04:RRS2 och RRS4 till finansutskottet

2003/04:RRS5 till utbildningsutskottet

14 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter

Finansutskottets betänkanden 2003/04:FiU13 och FiU24

Justitieukskottets betänkande 2003/04:JuU15

Lagutskottets betänkande 2003/04:LU16

Kulturutskottets betänkanden 2003/04:KrU4 och KrU5

Utbildningsutskottets betänkanden 2003/04:UbU3 och UbU5

Bostadsutskottets betänkande 2003/04:BoU4

15 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades

Konstitutionsutskottets betänkande

2003/04:KU9 Författningsfrågor

Miljö- och jordbruksutskottets betänkanden

2003/04:MJU8 EU-prioriteringar för att nå miljömålen

2003/04:MJU11 Riktlinjer för genomförande av EG:s direktiv om ett system för handel med utsläppsrätter för växthusgaser

16 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 1 mars

2003/04:831 av *Gustav Fridolin* (mp) till utrikesminister Laila Freivalds
Situationen för HBT-personer i Kenya

2003/04:832 av *Torsten Lindström* (kd) till justitieminister Thomas Bodström
Häktet i Västerås

den 2 mars

2003/04:833 av *Margareta Sandgren* (s) till näringsminister Leif Pagrotsky
Gemensam styrelse och vd i elhandels- och nätbolag

2003/04:834 av *Cecilia Wigström* (fp) till utrikesminister Laila Freivalds
Europeisk konvention mot människohandel

2003/04:835 av *Ulla Hoffmann* (v) till utrikesminister Laila Freivalds
Säkerhet för Yanar Mohammed

2003/04:836 av *Ulla Hoffmann* (v) till utrikesminister Laila Freivalds
Utlämning av Rosa Luz Padilla Baca

2003/04:837 av *Ulla Hoffmann* (v) till utrikesminister Laila Freivalds
Oskuldskontroller på statliga turkiska sjukhus

2003/04:838 av *Johan Linander* (c) till finansminister Bosse Ringholm
Skatteregler som hotar ungdomsidrotten

2003/04:839 av *Johnny Gylling* (kd) till statsrådet Ulrica Messing
Översynen av sjöfartens avgifter

2003/04:840 av *Allan Widman* (fp) till kulturminister Marita Ulvskog
Medlemskap i trossamfund

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 9 mars.

17 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 1 mars

2003/04:806 av *Lars Lindén* (kd) till utrikesminister Laila Freivalds
Företagsbesök vid svenska representationen i Bryssel

2003/04:772 av *Tuve Skånberg* (kd) till statsrådet Carin Jämtin
Biståndet till den palestinska myndigheten

2003/04:773 av *Martin Andreasson* (fp) till statsrådet Carin Jämtin
HBT-personers situation i El Salvador, Guatemala och Honduras

2003/04:774 av *Martin Andreasson* (fp) till statsrådet Carin Jämtin
Lagstiftningen för homo- och bisexuella i Nicaragua

2003/04:793 av *Berit Jóhannesson* (v) till försvarsminister Leni Björklund

Ansvarsförhållande enligt arbetsmiljölagen inom Försvarsmakten

2003/04:794 av *Louise Malmström* (s) till finansminister Bosse Ringholm

Scenkonstens pensionspremie

2003/04:809 av *Håkan Juholt* (s) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist

Stöd till små och medelstora jordbruk

2003/04:814 av *Sven-Erik Sjöstrand* (v) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist

Bidragsrätter för lantbrukare som ingått åtagande om restaurering av betesmark

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 9 mars.

18 § Kammaren åtskildes kl. 19.04.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdets början till ajourneringen kl. 16.13 och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

PER PERSSON

/Monica Gustafson

1 § Svar på interpellation 2003/04:279 om väg 73.....	1
Anf. 1 Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	1
Anf. 2 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	1
Anf. 3 Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	2
Anf. 4 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	2
2 § Svar på interpellation 2003/04:305 om utbyggnad av 3 G	2
Anf. 5 Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	2
Anf. 6 ÅSA TORSTENSSON (c)	3
Anf. 7 Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	4
Anf. 8 ÅSA TORSTENSSON (c)	5
Anf. 9 Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	5
Anf. 10 ÅSA TORSTENSSON (c)	6
3 § Svar på interpellation 2003/04:306 om indragning av tågstopp.....	6
Anf. 11 Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	6
Anf. 12 ANITA BRODÉN (fp)	7
Anf. 13 Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	7
Anf. 14 ANITA BRODÉN (fp)	8
Anf. 15 Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	9
Anf. 16 ANITA BRODÉN (fp)	9
4 § Svar på interpellation 2003/04:310 om kollektivtrafik i glesbygd.....	10
Anf. 17 Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	10
Anf. 18 HÅKAN LARSSON (c).....	11
Anf. 19 Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	12
Anf. 20 HÅKAN LARSSON (c).....	12
5 § Svar på interpellation 2003/04:317 om infrastruktur i Västernorrlands län	13
Anf. 21 Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	13
Anf. 22 BIRGITTA SELLÉN (c).....	14
Anf. 23 GUNILLA WAHLÉN (v)	15
Anf. 24 BERTIL KJELLBERG (m).....	15
Anf. 25 Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	16
Anf. 26 BIRGITTA SELLÉN (c).....	17
Anf. 27 GUNILLA WAHLÉN (v)	18
Anf. 28 BERTIL KJELLBERG (m).....	18
Anf. 29 Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	19
Anf. 30 BIRGITTA SELLÉN (c).....	20
Anf. 31 Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	20
6 § Svar på interpellation 2003/04:300 om patientsäkerhet och tillsyn inom hälso- och sjukvården	21
Anf. 32 Socialminister LARS ENGQVIST (s).....	21
Anf. 33 CHATRINE PÅLSSON (kd)	22
Anf. 34 Socialminister LARS ENGQVIST (s).....	22
Anf. 35 CHATRINE PÅLSSON (kd)	23

Anf. 36 Socialminister LARS ENGQVIST (s)	24
Anf. 37 CHATRINE PÅLSSON (kd)	25
7 § Svar på interpellation 2003/04:295 om Hyresförmedling till juridiska personer	26
Anf. 38 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s)	26
Anf. 39 MARTIN ANDREASSON (fp)	27
Anf. 40 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s)	28
Anf. 41 MARTIN ANDREASSON (fp)	28
Anf. 42 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s)	29
Anf. 43 MARTIN ANDREASSON (fp)	30
Anf. 44 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s)	30
8 § Svar på interpellation 2003/04:286 om yttrandefriheten i arbetslivet	31
Anf. 45 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	31
Anf. 46 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v)	31
Anf. 47 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	32
Anf. 48 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v)	33
Anf. 49 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	34
Anf. 50 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v)	34
Anf. 51 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	35
Ajournering	35
Återupptagna förhandlingar	35
9 § Svar på interpellation 2003/04:271 om irakiska asylsökande	36
Anf. 52 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	36
Anf. 53 YVONNE RUWAIDA (mp)	36
Anf. 54 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	37
Anf. 55 YVONNE RUWAIDA (mp)	38
Anf. 56 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	38
Anf. 57 YVONNE RUWAIDA (mp)	39
Anf. 58 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	40
10 § Svar på interpellation 2003/04:293 om tjetjener som väntar på asylbesked	40
Anf. 59 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	40
Anf. 60 GUSTAV FRIDOLIN (mp)	41
Anf. 61 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	42
Anf. 62 GUSTAV FRIDOLIN (mp)	42
Anf. 63 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	43
Anf. 64 GUSTAV FRIDOLIN (mp)	44
Anf. 65 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	45
11 § Svar på interpellation 2003/04:298 om regeringens skärpning av migrationspolitiken	45
Anf. 66 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	45
Anf. 67 ERIK ULLENHAG (fp)	46
Anf. 68 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	48
Anf. 69 ERIK ULLENHAG (fp)	48
Anf. 70 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	50
Anf. 71 ERIK ULLENHAG (fp)	50

Anf. 72 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	51	Prot. 2003/04:75
12 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag		2 mars
från Europeiska kommissionen	52	<hr/>
13 § Hänvisning av ärenden till utskott	52	
14 § Förnyad bordläggning.....	52	
15 § Bordläggning.....	52	
16 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	53	
17 § Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	53	
18 § Kammaren åtskildes kl. 19.04.....	54	

